

ЗАТВЕРДЖЕНО

рішення одинадцятої сесії

обласної ради сьомого

скликання

_____ року № _____

ПРОГРАМА
економічного і соціального
розвитку області
на 2019 рік

ЗМІСТ

ЗМІСТ	1
Вступ.....	2
1. Оцінка економічного і соціального розвитку у 2018 році та проблеми, що його стримують.....	3
2. Цілі та пріоритети економічного і соціального розвитку у 2019 році.....	6
3. Підвищення конкурентоспроможності економіки регіону, забезпечення умов стійкого економічного зростання	8
3.1. Податково-бюджетна політика	8
3.2. Розвиток підприємництва та удосконалення системи надання адміністративних послуг	9
3.3. Інвестиційна діяльність	10
3.4. Розвиток інфраструктури регіону.....	12
3.5. Житлово-комунальне господарство та житлова політика	15
3.6. Енергозабезпечення та енергозбереження	17
3.7. Науково-технічний та інноваційний розвиток. Технічне регулювання	18
3.8. Зовнішньоекономічна діяльність.....	19
3.9. Управління об'єктами державної та комунальної власності.....	20
4. Реальний сектор економіки.....	21
4.1. Промисловість	21
4.2. Аграрний комплекс.....	23
4.3. Транспорт і зв'язок	25
4.4. Споживчий ринок.....	26
5. Соціальна і гуманітарна сфери	28
5.1. Демографічна ситуація, підтримка сімей, дітей та молоді, гендерна політика	28
5.2. Ринок праці	31
5.3. Соціальний захист та соціальне забезпечення населення.....	33
5.4. Охорона здоров'я	35
5.5. Освіта.....	36
5.6. Культура і туризм.....	39
5.7. Фізична культура і спорт.....	40
5.8. Розвиток інформаційного простору	41
5.9. Розвиток громадянського суспільства	44
6. Природокористування та екологічна безпека	45
6.1. Використання природних ресурсів	45
6.2. Охорона навколишнього природного середовища та техногенна безпека	46
7. Формування спроможних територіальних громад області.....	48

Додаток 1. Заходи з реалізації Програми економічного і соціального розвитку області на 2019 рік.

Додаток 2. Основні показники економічного та соціального розвитку області.

Додаток 3. Перелік основних регіональних цільових програм, які будуть реалізовуватися в області у 2019 році.

Додаток 4. Пріоритетні проекти, які доцільно фінансувати із залученням коштів обласного бюджету, та відповідно до яких було подано заявки.

Вступ

Програма економічного і соціального розвитку Чернігівської області на 2019 рік (далі – Програма) розроблена Департаментом економічного розвитку облдержадміністрації спільно з іншими структурними підрозділами облдержадміністрації та територіальними органами центральних органів виконавчої влади, райдержадміністраціями і виконавчими комітетами міських рад міст обласного значення відповідно до законів України «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про місцеві державні адміністрації», «Про засади державної регіональної політики», «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України» та постанови Кабінету Міністрів України від 26.04.2003 №621 «Про розроблення прогнозних і програмних документів економічного і соціального розвитку та складання проекту державного бюджету».

Програма відповідає основним напрямкам Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року (затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 06.08.2014 №385), Плану заходів з її реалізації на 2018-2020 роки (затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 12.09.2018 №733), Глобальних цілей сталого розвитку до 2030 року, визначених ООН, Національної доповіді «Цілі сталого розвитку: Україна», Середньострокового плану пріоритетних дій Уряду до 2020 року, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 03.04.2017 № 275-р; Стратегії сталого розвитку Чернігівської області до 2020 року (затверджена рішенням двадцять п'ятої сесії обласної ради шостого скликання 28.05.2015), Плану заходів з реалізації у 2018–2020 роках Стратегії сталого розвитку Чернігівської області на період до 2020 року (затверджений рішенням одинадцятої сесії обласної ради 7 скликання від 07.12.2017 №7-II/VII).

Програмою окреслені пріоритетні цілі, основні завдання та заходи економічного і соціального розвитку регіону на короткостроковий період з урахуванням впровадження реформи децентралізації в області. Програма враховує сильні й слабкі чинники, можливі зовнішні впливи на розвиток регіону та спрямована на забезпечення сталого розвитку Чернігівщини, підвищення ефективності використання її природно-ресурсного потенціалу, якості життя населення, розв'язання соціально-економічних проблем.

Програма містить основні показники економічного та соціального розвитку області на 2019 рік, які враховують існуючі тенденції соціально-економічного розвитку регіону та базуються на прогнозних макропоказниках економічного і соціального розвитку України, визначених постановою Кабінету Міністрів України від 11.07.2018 № 546 «Про схвалення Прогнозу економічного і соціального розвитку України на 2019-2021 роки». Вони відповідають завданням та індикаторам їх досягнення,

закладеним у Плані заходів з реалізації у 2018-2020 роках Стратегії сталого розвитку Чернігівської області та розраховані на підставі статистичних даних, намірів суб'єктів господарювання усіх форм власності, організацій, структурних підрозділів обласної державної адміністрації, територіальних органів центральних органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування.

Програма містить перелік регіональних цільових програм, що планується реалізувати в області у 2019 році та перелік пріоритетних об'єктів, які доцільно фінансувати із залученням коштів державного та обласного бюджетів, та відповідно до яких було подано заявки.

1. Оцінка економічного і соціального розвитку у 2018 році та проблеми, що його стримують

За більшістю показників область у 2018 році має позитивну динаміку.

Індекс виробництва валової продукції сільського господарства за 9 місяців 2018 року становив 108,3% до відповідного періоду 2017 року, в т.ч. у сільськогосподарських підприємствах – 112,2%, в господарствах населення – 102,8%.

За січень-вересень 2018 року в економіку області вкладено 5,6 млрд грн капітальних інвестицій, що на 33,1% більше порівняно з відповідним періодом 2017 року. Загальний обсяг прямих іноземних інвестицій станом на 01.10.2018 склав 429,0 млн дол. США.

Зовнішньоторговельний оборот товарами за січень-вересень 2018 року склав 895,6 млн дол. США, що на 19,8 % більше відповідного періоду 2017 року. Експорт зріс на 23,6% (до 517,5 млн дол. США), імпорт – на 15,0 % (до 378,1 млн дол.США). Позитивне сальдо зовнішньої торгівлі товарами склало 139,4 млн дол. США.

Обсяг промислового виробництва за січень-вересень 2018 року в області до відповідного періоду 2017 року зменшився на 1,9%.

Оборот роздрібної торгівлі (роздрібний товарооборот підприємств (юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців), основним видом економічної діяльності яких є роздрібна торгівля), за січень-вересень 2018 року збільшився на 5,1 % і становив 13,1 млрд гривень. У розрахунку на одну особу реалізовано товарів на суму 12,8 тис. гривень.

Індекс споживчих цін в області у вересні 2018 року у порівнянні з груднем 2017 року становив 105,8 % (Україна – 105,6 %), у т. ч. на продукти харчування та безалкогольні напої – 104,2 % (Україна – 103,1 %).

Обсяг виконаних будівельних робіт за січень-вересень 2018 року склав 713,0 млн грн, що на 10,4 % більше до відповідного періоду 2017 року.

За січень-вересень 2018 року в експлуатацію введено 63,4 тис. м² нового житла, що на 28,7 % менше, ніж за відповідний період 2017 року.

Середньомісячна заробітна плата за 9 місяців 2018 року зросла проти відповідного періоду 2017 року на 24,7 % (до 6810 грн), а в реальному вимірі – на 11,7 %.

Реформування системи охорони здоров'я області здійснюється в напрямку оптимізації мережі закладів первинної ланки медико-санітарної допомоги, приведення наявного ліжкового фонду до обґрунтованих потреб територіальних громад з розширенням мережі закладів первинної медико-санітарної допомоги на засадах загальної практики сімейної медицини, мережі відділень та пунктів швидкої (невідкладної) допомоги.

У сфері освіти здійснюється комплекс заходів з оптимізації мережі закладів загальної середньої освіти. На даний час в області функціонують 35 опорних шкіл та 18 їхніх філій, з них в об'єднаних територіальних громадах 26 та 14 відповідно.

Область у 2018 році впевнено тримається серед областей лідерів за показниками впровадження децентралізаційних реформ в Україні. В області функціонують 39 територіальних громад, з них 37 сформовані шляхом об'єднання у 2015-2017 роках; Новгород-Сіверська та Ніжинська територіальні громади утворені у 2018 році шляхом приєднання сільських рад до міст обласного значення. Завершено процедуру добровільного об'єднання 21 місцевих рад, в результаті чого буде утворено ще 5 об'єднаних територіальних громад (Озерянська, Борзнянська, Хмільницька, Новобілоуська, Київська).

Разом з тим, на розвиток економіки та соціальної сфери впливають **невирішені проблемні питання**, головними серед яких залишаються:

- законодавча неврегульованість питання дублювання повноважень між органами місцевого самоврядування об'єднаних територіальних громад, районними радами та районними державними адміністраціями;
- відсутність закону про адміністративно-територіальний устрій України;
- орієнтація значного сегменту регіонального експорту на ринки Митного союзу;
- залежність економіки регіону, як і України в цілому, від зміни зовнішньоекономічної кон'юнктури;

- обмеженість фінансових ресурсів для впровадження реформ в області;
- недостатність інвестиційних ресурсів для модернізації та технологічного оновлення виробництва;
- нестача кваліфікованих працівників, старіння робочої сили;
- дисбаланс між попитом та пропозицією на ринку праці;
- трудова міграція жителів області;
- складна демографічна ситуація та низька щільність населення, що призводить до збільшення вартості соціальних послуг;
- складність підключення суб'єктів господарювання до мереж електроенергії, що призводить до зниження інвестиційної активності підприємств;
- невідповідність сучасного стану дорожньої мережі потребам економіки;
- низький рівень технічного оснащення та оновлення сільськогосподарського виробництва, застарілість технологій та обладнання;
- відсутність повноцінного ринку сільськогосподарської продукції, в тому числі гуртових та біржових ринків, і як наслідок – дисбаланс у ціноутворенні на виробництво сільськогосподарських продуктів;
- низька привабливість сільської місцевості для потенційних працівників, що обумовлене відсутністю належної інфраструктури, умов проживання та праці робітників;
- незавершеність земельної реформи;
- недостатнє забезпечення матеріально-технічної бази закладів охорони здоров'я, зокрема первинної ланки медичного обслуговування;
- дисбаланс наповнюваності сільських загальноосвітніх навчальних закладів.

Існують також як внутрішні, так і зовнішні ризики і загрози, які можуть впливати на хід реалізації Програми, зокрема:

- посилення гібридних загроз національній безпеці України, зокрема, активне військове протистояння на сході країни;
- збереження низької кредитної активності комерційних банків;
- ймовірність девальваційних тенденцій на валютному ринку;
- обмеженість фінансових ресурсів для впровадження реформ.

На вирішення цих та інших проблем спрямовані основні завдання Програми економічного і соціального розвитку Чернігівської області на 2019 рік.

2. Цілі та пріоритети економічного і соціального розвитку у 2019 році

Головною метою розвитку регіону у 2019 році є створення умов для економічного зростання, підвищення конкурентоспроможності області, добробуту населення.

Пріоритетними завданнями та шляхами досягнення мети відповідно до стратегічних цілей будуть:

1. Розвиток людського потенціалу:

- формування спроможних територіальних громад;
- збалансованість місцевих бюджетів та ефективне використання бюджетних коштів;
- створення ефективної системи надання адміністративних послуг;
- розвиток інтелектуального капіталу та сприяння продуктивній зайнятості населення;
- створення умов для вирішення нагальних проблем соціально незахищених верств населення;
- створення умов для покращення здоров'я населення;
- забезпечення доступності якісної та ефективної медичної допомоги широкому загалу населення;
- якісна система надання освітніх послуг населенню;
- створення сучасних умов навчання, включаючи інклюзивне, на основі інноваційних підходів;
- розвиток сфери культурного і духовного середовища, національно-патріотичне виховання населення;
- забезпечення комфортних та безпечних умов проживання населення.

2. Підвищення конкурентоспроможності області та забезпечення стійкого економічного зростання:

- зростання економіки на основі модернізації виробництва, розвитку інновацій, підвищення експортного потенціалу, виводу на зовнішні ринки продукції з високою часткою доданої вартості;
- створення сприятливого бізнес-середовища, подальша розбудова інфраструктури підтримки бізнесу;
- реалізація ефективної регуляторної політики та підвищення якості надання адміністративних послуг;
- підвищення рівня інвестиційної спроможності регіону;
- забезпечення енергонезалежності та формування енергоефективного середовища регіону;
- підвищення енергоефективності виробництва та розширення використання відновлюваних джерел енергії;

- розвиток транспортної інфраструктури;
- реалізація туристичного потенціалу регіону.

3. Розвиток сільських територій:

- технологічне переоснащення та модернізація аграрного виробництва на засадах підвищення їх енергоефективності, забезпечення дотримання екологічних норм, міжнародних стандартів якості продовольства та харчової сировини;
- створення високотехнологічних нових підприємств з виробництва та переробки сільгосппродукції;
- нарощування економічного потенціалу аграрних підприємств, у тому числі за рахунок розвитку органічного виробництва та підвищення продуктивності рослинництва і тваринництва;
- підтримка розвитку виробництва екологічно чистих продуктів харчування та органічного землеробства в області;
- сприяння самозайнятості та підтримка розвитку неаграрних видів бізнесу у сільській місцевості;
- формування сприятливого інвестиційного середовища для сільськогосподарських товаровиробників;
- розвиток сучасних форм кооперації в аграрному секторі;
- підвищення ефективності та конкурентоспроможності розвитку сільського господарства;
- розвиток соціальної інфраструктури сільських територій.

3. Підвищення конкурентоспроможності економіки регіону, забезпечення умов стійкого економічного зростання

3.1. Податково-бюджетна політика

За січень-вересень 2018 року до Державного бюджету зібрано 3400,2 млн грн податків та зборів, які контролюються Головним управлінням Державної фіскальної служби в області, що на 33,2 % більше відповідного періоду 2017 року.

Найбільші суми надходжень отримано від податку на додану вартість (1135,9 млн грн), рентній платі за користування надрами (851,5 млн грн) та податку на прибуток підприємств (295,9 млн гривень).

До місцевих бюджетів надійшло 10860,1 млн грн, що на 14,3 % більше, ніж в аналогічному періоді 2017 року.

Власні надходження до місцевих бюджетів становили 4050,9 млн грн (+15,9 %), трансферти з Державного бюджету склали 6808,2 млн грн (+13,4%), трансферти (субвенції) з місцевих бюджетів інших областей – 1,0 млн грн (+38,7 %).

У 2018 році надходження до місцевих бюджетів очікуються в сумі 14540,4 млн грн, що на 11,0 % більше 2017 року, в тому числі власні доходи становитимуть 5565,1 млн грн (+10,9 %), трансферти з Державного бюджету – 8973,4 млн грн (+11,0%), трансферти з місцевих бюджетів інших областей – 1,9 млн грн (+11,8%).

Основні завдання на 2019 рік:

- ефективне адміністрування податків, посилення фінансової дисципліни;
- збалансованість місцевих бюджетів та підвищення ефективності використання бюджетних коштів;
- ефективне проведення публічних закупівель.

Очікувані результати:

- зростання власних доходів місцевого бюджету на 9,1%;
- досягнення оптимального та збалансованого розподілу фінансових ресурсів області із збереженням соціальної спрямованості

бюджетних коштів;

- покращення фінансового забезпечення бюджетних установ та рівня надання соціальних послуг;
- підвищення ефективності та прозорості витрачання бюджетних коштів.

3.2. Розвиток підприємництва та удосконалення системи надання адміністративних послуг

За результатами щорічної оцінки ділового клімату, проведеної експертами (ABCA 2016) Інституту економічних досліджень та політичних консультацій, Чернігівщина увійшла до десятки областей України з найкращим бізнес-кліматом, посівши 10 місце, а за показником «Довіри до влади» - 6 місце.

Область стала піотною щодо участі у Програмі FORBIZ (EU4Business) з розробки та реалізації регіональних стратегічних документів, спрямованих на розвиток малого та середнього підприємництва, основною ідеєю якої є зробити політику розвитку МСП невід'ємною частиною регіонального розвитку.

У рейтингу Regional Doing Business – 2018 Чернігівщина зайняла 6 місце за рівнем сприятливості умов для ведення бізнесу в Україні (для порівняння в 2017 році – 23 місце).

У сфері підприємництва у 2017 році в області здійснювали господарську діяльність 5904 підприємств, з яких 5560 малих, у тому числі 4649 належало до мікропідприємств, 339 середніх та понад 34 тис. фізичних осіб-підприємців. За даними Головного управління Державної фіскальної служби в області, протягом січня-вересня 2018 року було взято на облік понад 4,8 тис. суб'єктів підприємництва з них 769 од. - юридичні особи (що перевищує на 53,8% кількість припинених (500 од.)) та 4048 - фізичних осіб-підприємців.

Підприємництво відіграє важливу роль у вирішенні проблем зайнятості, виконуючи соціальну функцію в регіоні. Забезпечено роботою, враховуючи середні підприємства, понад 91 тис. осіб або 91,7 % до загальної кількості зайнятих працівників на підприємствах області (без урахування фізичних осіб-підприємців та їх найманих працівників).

Обсяг реалізованої продукції, товарів і наданих послуг малими та середніми підприємствами становив понад 71,35 млрд грн (+15,0 млрд грн, (+26,6%)) або 74,5% загального обсягу реалізації продукції області.

За 9 місяців 2018 року надходження до місцевих бюджетів від діяльності суб'єктів малого підприємництва зросли порівняно з відповідним періодом 2017 року на 23,8 % і становили 919,4 млн грн, що

складає 26,6% від усіх податкових надходжень, які контролюються Державною фіскальною службою в області.

Враховуючи можливості обласного бюджету, на здійснення інформаційної та навчальної підтримки суб'єктів підприємницької діяльності та осіб, які бажають розпочати власну справу, використано 63,68 тис. гривень.

Продовжується розбудова мережі ЦНАПів.

В області функціонує 30 центрів надання адміністративних послуг, з них 10 в об'єднаних територіальних громадах – Парафіївській, Кіптівській, Остерській, Коропській, Макіївській, Бобровицькій, Варвинській, Козелецькій, Куликівській, Срібнянській.

В області наявний позитивний досвід Кіптівської об'єднаної територіальної громади, яка у 2017 році стала переможцем конкурсу за Програмою U-LEAD «Покращення якості місцевих послуг для населення».

Наразі, участь в I раунді Програми «U-LEAD з Європою» беруть 3 ОТГ (Вертіївська, Бобровицька та Куликівська), в II раунді – 5 ОТГ (Батуринська, Городнянська, Козелецька, Носівська, Сосницька).

За 9 місяців 2018 року кількість послуг, наданих через центри, складає понад 442 тисячі, що майже на 27,0% більше, ніж за відповідний період 2017 року.

Основні завдання на 2019 рік:

- створення сприятливого середовища для розвитку малого і середнього підприємництва;
- доступність та підвищення якості надання адміністративних послуг;
- розширення доступу бізнесу до фінансово-кредитних ресурсів;
- інформаційно-консультаційна допомога, розвиток мережі елементів інфраструктури підтримки малого та середнього підприємництва та забезпечення її ефективного функціонування.

Очікувані результати:

- покращення бізнес-клімату в області;
- збільшення обсягу реалізації продукції, надходжень до бюджету;
- підвищення інформаційної обізнаності суб'єктів підприємництва;
- розширення мережі елементів інфраструктури підтримки підприємництва та якості їх роботи;
- поліпшення якості та стандартів надання адміністративних послуг.

3.3. Інвестиційна діяльність

За підсумками 9 місяців 2018 року підприємствами та організаціями області за рахунок усіх джерел фінансування освоєно 5,6 млрд грн капітальних інвестицій, що у 1,3 рази більше порівняно з відповідним періодом 2017 року. Найбільше інвестицій освоєно у сільському, лісовому та рибному господарстві – 2762,3 млн грн (49,5% від загального обсягу) та промисловості – 1464,4 млн грн (26,2%).

Визначальну роль у структурі джерел інвестування відіграють власні кошти підприємств та організацій, що формують 79,8% обсягу капітальних інвестицій (4458,9 млн грн).

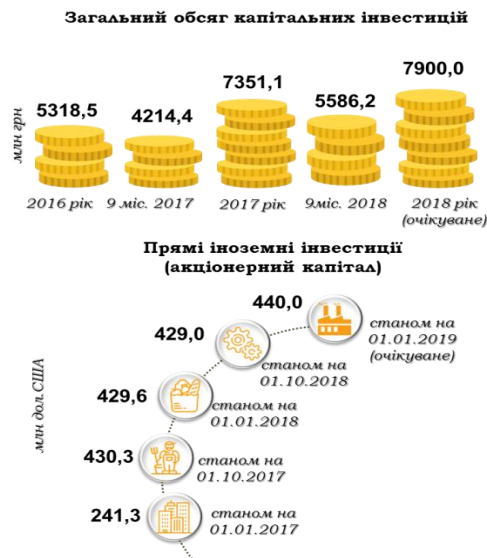
З початку 2018 року введено ряд виробничих об'єктів та потужностей у агропромисловому комплексі, промисловості. Завершено реалізацію масштабних проєктів: ПрАТ «А/Т тютюнова компанія «В.А.Т.-Прилуки» – будівництво нових виробничих приміщень задля розширення виробництва; ПАТ «Линовицький цукрокомбінат «Красний» – будівництво комплексу з переробки органічних відходів (бурякового жому) в біогаз для виробництва електричної та теплової енергії.

На стадії завершення знаходяться кілька проєктів: «Будівництво картоплепереробного заводу з виробництва крохмалю та крохмале-продуктів» у ПБП «Вимал», «Організація виробництва паливних гранул (пеллет) з відходів деревини та рослинних залишків» на ПСП «Пісківське», «Будівництво комплексу з виробництва електроенергії та біогазу з відходів місцевого свиногокомплексу» у ТОВ «Журавка».

За 9 місяців 2018 року в економіку області іноземними інвесторами вкладено 3,4 млн дол. США прямих іноземних інвестицій. Станом на 1 жовтня 2018 року загальний обсяг прямих іноземних інвестицій становив 429,0 млн дол. США. Обсяг прямих іноземних інвестицій у розрахунку на одну особу складає 421,3 дол. США.

На економіку області працюють інвестиції із 38 країн світу. До основних країн-інвесторів належать Велика Британія, Польща, Китай, Кіпр, Швейцарія, Нідерланди, Туреччина та Латвія.

З метою пошуку додаткових джерел фінансування регіонального розвитку облдержадміністрацією проводиться робота із залучення коштів міжнародної технічної допомоги.

З 2018 року облдержадміністрація стала бенефіціаром 4 нових проектів міжнародної технічної допомоги: 3 в рамках програми територіального співробітництва «Україна-Білорусь»: «Транскордонна система гідрометеорологічного та екологічного моніторингу річки Дніпро»; «Від партнерства місцевих музеїв до широкого транскордонного культурного співробітництва»; «Активізація малого та середнього бізнесу в прикордонних регіонах України – Білорусі» та підтримано Проект Фонду Е5Р та Північної екологічної фінансової корпорації (НЕФКО) «Фінансування впровадження заходів з підвищення енергоефективності загальноосвітнього навчального закладу №5 та системи вуличного освітлення міста Чернігова».

Область є учасником Проекту «Підвищення конкурентоспроможності українських регіонів та розвиток українсько-польської економічної співпраці», який реалізується Міністерством розвитку Польщі в 7 регіонах України.

Основні завдання на 2019 рік:

- створення умов для формування сприятливого інвестиційного середовища та позитивного іміджу області;
- формування ефективної системи залучення, супроводу та кваліфікованого консультаційно-методичного забезпечення діяльності інвесторів;
- активізація процесу залучення позабюджетних коштів у розвиток області.

Очікувані результати:

- за рахунок усіх джерел фінансування у 2019 році передбачається освоїти 8,5 млрд грн капітальних інвестицій;
- загальний обсяг прямих іноземних інвестицій (акціонерний капітал) на кінець 2019 року становитиме 450 млн дол. США.

3.4. Розвиток інфраструктури регіону

У 2018 році Чернігівській області на виконання робіт з будівництва, ремонту, реконструкції об'єктів соціальної інфраструктури та проектів соціально-економічного розвитку передбачаються кошти з державного бюджету в обсязі 738,1 млн гривень. Це кошти державного фонду регіонального розвитку, субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення заходів щодо соціально-економічного розвитку окремих територій та субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на формування інфраструктури об'єднаних територіальних громад, на розвиток сільської медицини та будівництво футбольних полів зі штучним покриттям.

За рахунок зазначених коштів здійснюється будівництво, реконструкція та капітальний ремонт 539 об'єктів, в тому числі:

120 об'єктів освітньої сфери (загальноосвітні та дошкільні навчальні заклади); 67 – культури та спорту; 61 – охорони здоров'я; 99 – житлово-комунального господарства; 179 – дорожнього господарства; 6 – соціальної сфери; 7 – іншого спрямування.

Також проводиться закупівля та встановлення 360 комплектів обладнання і спецтехніки, 91 спортивного та дитячого майданчика.

Станом на 22.11.2018 на рахунки розпорядників коштів за всіма програмами надійшло 366,4 млн грн, з яких освоєно 241,4 млн грн, що складає 65,9% від профінансованого.

Крім того, області передбачено 426,2 млн грн коштів державного дорожнього фонду.

Починаючи з 2016 року відбір проектів, які впроваджуються за рахунок коштів державного фонду регіонального розвитку, здійснюється виключно на конкурсних засадах, а фінансування об'єктів здійснюється відповідно до сформованого рейтингового списку проектів, що складається за результатами оцінювання поданих на конкурс проектів конкурсною комісією.

На сьогодні триває процедура визначення рейтингового списку проектів, відповідно до якого буде здійснюватися фінансування проектів у 2019 році. На платформі Мінрегіону зареєстровано 200 інвестиційних програм та проектів.

Відповідно до Закону України «Про Державний бюджет України на 2019 рік» обсяг державної фінансової підтримки на реалізацію інвестиційних програм і проектів регіонального розвитку становить: державний фонд регіонального розвитку – 5800,0 млн грн (при цьому у складі державного фонду регіонального розвитку передбачено кошти на фінансове забезпечення реалізації проектів-переможців «Всеукраїнського громадського бюджету» у сумі 500,0 млн гривень); субвенція на формування інфраструктури об'єднаних територіальних громад – 2100,0 млн грн; субвенція на здійснення заходів щодо соціально-економічного розвитку окремих територій – 4900,5 млн гривень.

Вперше передбачено субвенції на: створення та ремонт існуючих спортивних комплексів при загальноосвітніх навчальних закладах усіх ступенів у сумі 150,0 млн грн; будівництво мультифункціональних майданчиків для занять ігровими видами спорту – 200,0 млн грн; будівництво нових, реконструкцію та капітальний ремонт існуючих спортивних п'ятдесятиметрових басейнів – 200,0 млн грн; реалізацію заходів, спрямованих на підвищення якості освіти – 1500,0 млн грн; фінансування проектів транскордонного співробітництва – 10,0 млн грн; здійснення природоохоронних заходів на об'єктах комунальної власності – 579,7 млн гривень.

На виконання Довгострокової комплексної регіональної програми коригування, розроблення містобудівної документації та місцевих правил забудови населених пунктів області на 2005-2020 роки у 2018 році:

- розроблений та затверджений генеральний план та план зонування території смт Короп та Холми;

- розроблені та затверджені генеральні плани та зонінги сільських населених пунктів у селах: Гайворон та Восьме Березня Бахмацького району; Вороньки, Олександрівка, Катеринівка та Лідин Бобровицького району; Лемешівка та Вихвостів Городнянського району; Замістя, Івківці, Голубівка та Дубовий Гай Прилуцького району; Стара Талалаївка Талалаївського району; Вознесенське та Новоселівка Чернігівського району;

- завершується розроблення (оновлення) генерального плану міста Бахмач, смт Ріпки, Козелець, Линовиця;

- укладено договір на розроблення генерального плану та плану зонування території міст Батурин, Сновськ;

- укладено договір на розроблення генерального плану та плану зонування території смт Сосниця, Срібне, Парафіївка;

- затверджено 39 детальних планів територій в межах населених пунктів та 23 детальних планів територій за межами населених пунктів.

Всього станом на 01.10.2018 на розроблення (оновлення) містобудівної документації використано коштів у сумі 7,4 млн гривень.

Основними проблемами, які стримують розроблення (оновлення) містобудівної документації, є обмеженість місцевих бюджетів.

Основні завдання на 2019 рік:

- покращення стану соціальної інфраструктури;
- поліпшення транспортно-експлуатаційного стану автомобільних доріг і мостів, дорожньої інфраструктури;
- ефективне планування територій.

Очікувані результати:

- введення в експлуатацію об'єктів соціально-культурного значення, поліпшення їх стану, забезпечення і підвищення умов і якості надання послуг громадянам області, підвищення привабливості проживання в міських, селищних та сільських місцевостях;

- поліпшення транспортно-експлуатаційного стану автомобільних доріг, мостів та дорожньої інфраструктури області;

- створення комплексу технічного і програмного забезпечення системи містобудівного кадастру, забезпечення проведення містобудівного моніторингу.

3.5. Житлово-комунальне господарство та житлова політика

В області функціонує 382 об'єднання співвласників багатоквартирних будинків, які здійснюють утримання та управління 433 житлових будинків загальною площею 983,1 тис.м².

З початку року на експлуатацію та технічне обслуговування житлового фонду з місцевих бюджетів було виділено 2,6 млн грн або 17,0% від планових завдань.

На благоустрій міст, селищ та сіл з місцевих бюджетів профінансовано 205,8 млн грн або 58,7% від планових завдань.

Для забезпечення належного функціонування систем водопостачання та водовідведення за рахунок всіх джерел фінансування використано 29,8 млн гривень. Це дало змогу провести реконструкцію та заміну 3,0 км водопровідних і каналізаційних мереж, встановити сучасне насосне обладнання на 8-ми водопровідних та 3-х каналізаційних насосних станціях.

На об'єктах теплопостачання проведено модернізацію 8 котелень та замінено 5,5 км мереж. Для цього було залучено власні кошти підприємств у сумі 46,2 млн гривень.

Протягом січня-вересня 2018 року в експлуатацію введено 63,4 тис. м² нового житла, що на 28,7 % менше аналогічного показника 2017 року, в тому числі 3 багатоквартирних житлових будинки.

З метою розвитку житлового будівництва у 2018 році впроваджувалося кілька програм. Зокрема, для забезпечення сільського населення житлом у рамках впровадження обласної програми підтримки індивідуального житлового будівництва на селі «Власний дім» на 2018 рік передбачено 11281,5 тис. грн, з початку 2018 року використано 7800,3 тис. грн, укладено 73 угоди. Введено в експлуатацію 21 житловий будинок загальною площею 2,2 тис. м² та 4 господарських приміщення загальною площею 187,7 м², придбано 20 житлових будинків, інженерно облаштовано 6 житлових будинків, надано 11 кредитів на розвиток особистого селянського господарства, що дозволило придбати 9 тракторів та 19 одиниць навісного обладнання.

На реалізацію програми підтримки житлового кредитування молоді на 2018 рік передбачено 4507,7 тис. гривень. За 9 місяців освоєно 1338,4 тис. грн, придбано 2 квартири.

За програмою «Часткова компенсація відсоткової ставки кредитів комерційних банків молодим сім'ям та самотнім молодим громадянам на будівництво (реконструкцію) та придбання житла» на 2018 рік передбачено з державного бюджету 1235,4 тис. грн, протягом 9 місяців 2018 року використано 877,48 тис. гривень.

На компенсацію процентних ставок за договорами, укладеними в рамках реалізації програми здешевлення вартості іпотечних кредитів за

9 місяців 2018 року з державного бюджету було використано 368,242 тис. гривень.

Надано 1 кредит на будівництво житла для молодій сім'ї за рахунок власних коштів (коштів статутного капіталу) Державної спеціалізованої фінансової установи «Державний фонд сприяння молодіжному житловому будівництву» в сумі 673,261 тис. гривень.

На 2018 рік передбачено субвенцію з державного бюджету місцевим бюджетам на проектні, будівельно-ремонтні роботи, придбання житла та приміщень для розвитку сімейних та інших форм виховання, наближених до сімейних, та забезпечення житлом дітей-сиріт, осіб з їх числа в сумі 16401,3 тис. грн, протягом січня-вересня освоєно 7920,756 тис. грн, придбано 7 жилих приміщень та 2 будинки сімейного типу.

Реалізація зазначених житлових програм передбачена і в 2019 році.

Основні завдання на 2019 рік:

- підвищення ефективності та надійності функціонування підприємств житлово-комунального господарства, забезпечення економічного механізму щодо аналізу динаміки розвитку цих підприємств;
- сприяти розвитку конкурентного середовища у сфері надання житлово-комунальних послуг та забезпечення подальшого реформування галузі;
- реалізація програм підтримки житлового будівництва;
- стимулювання розвитку житлового будівництва;
- придбання житла для учасників антитерористичної операції з числа внутрішньо переміщених осіб та громадян з числа внутрішньо переміщених осіб.

Очікувані результати:

- приведення тарифів на житлово-комунальні послуги до економічно обґрунтованого рівня;
- підвищення рівня забезпеченості населення житлово-комунальними послугами належної якості та скорочення питомих показників використання енергетичних і матеріальних ресурсів на виробництво (надання) житлово-комунальних послуг;
- створення конкурентного середовища на ринку житлово-комунальних послуг;
- забезпечення житлом громадян, які потребують поліпшення житлових умов, збільшення обсягів введення житла в експлуатацію;
- введення в експлуатацію 109,86 м² нового житла.

3.6. Енергозабезпечення та енергозбереження

За час дії державної програми «теплі кредити» державними банковими установами (Ощадбанк та Укргазбанк) в області видано 618 кредитів на загальну суму 20,19 млн грн кредитних коштів на проведення енергоефективних заходів, у тому числі 3,36 млн грн отримали ОСББ, 16,83 млн грн видано населенню. З обласного бюджету позичальникам виплачена компенсація частини відсоткової ставки за кредитами у сумі майже 340,0 тис. гривень.

З метою підвищення надійності енергозабезпечення споживачів області підприємства паливно-енергетичного комплексу реалізовували інвестиційні програми. ПАТ «Чернігівобленерго» виконано роботу з реконструкції та модернізації енергообладнання: проведено ремонт 2,4 тис. км електричних мереж (0,4-110 кВ), виконано капітальний ремонт 1116 трансформаторних підстанцій та іншого енергетичного обладнання. Розчищено 2,6 тис. км ліній електропередач від зелених насаджень.

На КЕП «Чернігівська ТЕЦ» ТОВ фірма «ТехНова» проведено планові ремонтні роботи основного обладнання та теплових мереж на загальну суму 16,5 млн гривень.

З метою забезпечення належного технічного стану газового господарства у 2018 році ПАТ «Чернігівгаз» виконано роботи з технічного обстеження газових мереж протяжністю 3,4 тис. км, встановлено 731 замок на виносних засувах та ГРП для блокування несанкціонованого доступу; проведено поточні і капітальні ремонти обладнання 1578 газорегуляторних пунктів; здійснено перевірку стану димових вентиляційних каналів на 20926 об'єктах.

На 8 об'єктах бюджетної сфери додатково встановлено сучасне твердопаливне котельне обладнання. До кінця 2018 року заплановано проведення робіт з реконструкції систем теплопостачання на 10 об'єктах.

На сьогодні в області загальна потужність відновлювальної енергетики становить 8,2 МВт. За 9 місяців 2018 року вироблено 25,0 млн кВт/год електроенергії з відновлювальних джерел. Крім того, на 31 об'єкті збільшилась кількість генеруючих установок, які працюють від енергії сонця, потужністю майже 400 кВт.

Загальна кількість таких установок в області становить 74 об'єкти, потужністю майже 1 МВт, і за 9 місяців 2018 року ними було вироблено 665,0 тис. кВт/год.

Основні завдання на 2019 рік:

- підвищення рівня надійності енерго- та газопостачання;
- оптимізація споживання енергетичних ресурсів всіма категоріями споживачів області та збільшення споживання альтернативних видів палива;

- стимулювання населення до запровадження ефективного використання енергетичних ресурсів.

Очікувані результати:

- забезпечення належного режиму енергопостачання всіх категорій споживачів;
- скорочення витрат на опалення об'єктів соціальної інфраструктури, зменшення частки природного газу в паливному балансі області;
- підвищення ефективності використання енергетичних ресурсів;
- зменшення споживання паливно-енергетичних ресурсів населенням;
- сприяння розвитку галузі енергоефективного будівництва і реконструкції, забезпечення умов щодо виявлення й залучення вітчизняних та іноземних інвестицій.

3.7. Науково-технічний та інноваційний розвиток. Технічне регулювання

В науково-технічній сфері технічними науками займається більше половини (52,7%) виконавців наукових та науково-технічних робіт. Сільськогосподарськими науками зайняті 27,8% наукових кадрів. Загалом на кінець 2017 року в усіх галузях наук працювало 699 осіб.

Основні наукові роботи проводяться у сфері технічних, сільськогосподарських, природничих та суспільних наук. Серед найбільш ефективних – розробки, спрямовані на створення нового обладнання, техніки, видів матеріалів з удосконаленими технічними та технологічними параметрами, ресурсо- та енергозберігаючих технологій у провідних галузях господарського комплексу, мікробіологічні засоби захисту рослин і тварин від хвороб, створення нових сортів рослин.

У 2017 році загальний обсяг витрат на виконання наукових досліджень і розробок власними силами організацій становив 44,3 млн грн (що на 5,7% більше, ніж у 2016 році). На виконання науково-технічних (експериментальних) розробок спрямовано майже половину (48,1%) загального обсягу витрат, з яких 71,4% – на технічні розробки.

Загальний обсяг інноваційних витрат у промисловості в 2017 році становив 71,7 млн грн, з яких 69,2% було направлено на придбання машин, обладнання та програмного забезпечення. Витрати на технологічні інновації здійснюються в основному за рахунок власних коштів підприємств та іноземних інвесторів.

У промисловому комплексі області активно впроваджували інновації підприємства машинобудівної, легкої та харчової галузей. Основними напрямками їх діяльності є впровадження прогресивних

технологічних процесів та випуск інноваційної продукції. Загалом, у 2017 році впроваджено 75 нових технологічних процесів, з яких 9 маловідходних та ресурсозберігаючих. Освоєно виробництво 97 найменувань інноваційної продукції, з них 8 – нових видів техніки.

Станом на 01.10.2018 на підприємствах та організаціях області діють сертифіковані системи управління: якістю – 57, безпечністю харчових продуктів – 51; безпекою та гігієною праці – 3; екологічного керування – 4.

За 9 місяців 2018 року видано 350 сертифікатів з підтвердження відповідності продукції, послуг; проведені випробування 1029 зразків харчових продуктів та продовольчої сировини за показниками безпеки. Повірено, калібровано та атестовано 121 тис. одиниць засобів вимірювальної техніки.

Основні завдання на 2019 рік:

- стимулювання інноваційного та науково-технічного розвитку;
- розвиток сучасної системи технічного регулювання.

Очікувані результати:

- удосконалення інноваційної інфраструктури регіону;
- прискорення інтеграції науки і виробництва;
- популяризація та подальше просування на інноваційні ринки перспективних науково-технічних розробок;
- створення сучасної системи технічного регулювання та захисту прав споживачів;
- усунення технічних бар'єрів, забезпечення вільного доступу української продукції на міжнародні ринки.

3.8. Зовнішньоекономічна діяльність

Зовнішньоторговельні операції проводились із партнерами 128 країн світу. Зовнішній товарообіг за результатами січня-вересня склав 895,6 млн дол. США, що на 19,8% більше показника за аналогічний період 2017 року.

При цьому експорт товарів збільшився на 23,6% та склав 517,5 млн дол. США. Експорт товарів до країн Європейського Союзу збільшився на 34,6% і становив 184,5 млн дол. США (35,7% від загального обсягу експорту товарів).

Серед країн ЄС найбільші обсяги товарів області надходили до Нідерландів (9,2% обласного показника експорту), Іспанії та Румунії (по 5,0% до кожної), Італії (4,1%).

Основу експорту регіону формували: 39,6% - зернові культури, 11,6% - папір та картон, 9,6% - готові харчові продукти, 8,2% – деревина та виробів з деревини, 5,4% - взуття, 4,2% - текстильні матеріали та вироби, 3,9% - машини, обладнання.

Імпорт товарів за результатами січня-вересня 2018 року збільшився на 15,0% відповідно до аналогічного періоду 2017 року і склав 378,1 млн дол. США.

Позитивне сальдо зовнішньої торгівлі товарами склало 139,4 млн дол. США. Коефіцієнт покриття експортом імпорту становив 1,37.

Основні завдання на 2019 рік:

- створення умов для активації зовнішньоекономічної діяльності;
- активізація роботи у напрямку розвитку вже існуючих та налагодження нових міжрегіональних зв'язків регіону, формування позитивного міжнародного іміджу області.

Очікувані результати:

- збільшення обсягів зовнішньої торгівлі у 2019 році на 7,6%, у тому числі експорту товарів на 8,0% до 769,6 млн дол. США;
- вихід місцевих підприємців на нові ринки збуту;
- інтенсифікація міжрегіонального співробітництва з регіонами-партнерами, обмін досвідом у різних сферах;
- налагодження нових ділових контактів підприємств регіону з потенційними діловими партнерами.

3.9. Управління об'єктами державної та комунальної власності

На території області здійснюють діяльність 39 суб'єктів господарювання державного сектора економіки, в тому числі 38 державних підприємств та одне акціонерне товариство з державною часткою майна 100,0 %.

В управлінні Управління капітального будівництва обласної державної адміністрації перебуває Державне комерційне підприємство «Готель «Слов'янський». Всі інші суб'єкти знаходяться в управлінні центральних органів влади.

До переліку об'єктів державної власності, що підлягають приватизації, включено 3 підприємства, які підлягають продажу після зняття заборони на їх приватизацію, та 30 об'єктів малої приватизації.

За 9 місяців 2018 року від приватизації об'єктів державної власності до Державного бюджету надійшло 2,4 млн грн, в т.ч. 358,3 тис. грн від продажу земельних ділянок.

Станом на 30.09.2018 з державної у комунальну власність територіальних громад області було передано 11 об'єктів, які у процесі приватизації не увійшли до статутних капіталів господарських товариств.

Протягом січня-вересня 2018 року діяло 648 договорів оренди державного майна, за якими до Державного бюджету надійшло орендної плати у сумі 7,5 млн гривень.

У Переліку об'єктів права спільної власності територіальних громад сіл, селищ, міст області обліковується 139 комунальних підприємств, установ, закладів, в оперативному управлінні або господарському віданні яких перебуває 2118 інвентарних об'єктів нерухомості.

За 6 місяців 2018 року дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) комунальних підприємств становив 383,9 млн грн, що на 16,2% більше відповідного періоду 2017 року. Чистий прибуток склав 9,7 млн гривень. До обласного бюджету перераховано податку на прибуток в сумі 5,3 млн гривень.

За підсумками 2018 року очікується загальний обсяг чистого доходу в 720,3 млн грн та чистий прибуток в сумі 14,6 млн гривень.

Станом на 1 липня 2018 року орендодавцями майна спільної власності територіальних громад сіл, селищ, міст області виступають 39 підприємств, установ, закладів, якими укладено 468 договорів оренди.

За 6 місяців 2018 року від оренди комунального майна надійшло 5,3 млн грн, до обласного бюджету перераховано 0,8 млн гривень. За 2018 рік від оренди комунального майна очікуються надходження в сумі 10,7 млн грн, з них до обласного бюджету – 1,7 млн гривень.

Основні завдання на 2019 рік:

- ефективна фінансово-господарська діяльність підприємств державного та комунального секторів економіки;
- управління державним та комунальним секторами економіки.

Очікувані результати:

- збереження та ефективне використання об'єктів державної та комунальної власності;
- забезпечення надходження коштів до Державного і місцевих бюджетів.

4. Реальний сектор економіки

4.1. Промисловість

Обсяг промислового виробництва за січень-вересень 2018 року в області до відповідного періоду 2017 року зменшився на 1,9%.

Зросли обсяги на підприємствах з виготовлення виробів з деревини, виробництва паперу та поліграфічної діяльності (+13,7 %), металургійного виробництва, виробництва готових металевих виробів, крім машин і устаткування (+12,1%), з постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря (+4,1 %), добувної промисловості і розробленні кар'єрів (+1,2 %).

Вперше за декілька років поспіль спостерігається зростання обсягів виробництва на підприємствах добувної промисловості і розроблення кар'єрів на 1,2%. Питома вага галузі в загальному обсязі реалізованої промислової продукції становила 11,5%.

Негативні тенденції, що склались з початку року на підприємствах з виробництва харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів (-6,4%), в основному за рахунок зменшення виробництва підакцизних товарів, стали визначальними для роботи всієї переробної галузі (-3,7%) та вплинули на загальний індекс в цілому по промисловості. Питома вага галузі в загальному обсязі реалізованої промислової продукції становить 36,9%.

На підприємствах машинобудування обсяги скоротились на 16,6 %, з виробництва гумових і пластмасових виробів – на 12,3 %, текстильного виробництва, виробництва одягу, шкіри та виробів зі шкіри – на 2,9%, виробництва хімічних речовин і хімічної продукції – на 0,3%. Негативні тенденції збереглись на підприємствах з нафто-перероблення.

До кінця 2018 року очікується, що індекс промислового виробництва становитиме 99,0 %.

З метою вирішення проблемних питань функціонування галузей в межах чинного законодавства вживаються заходи для стабілізації роботи промислових підприємств області.

Одним із основних напрямів відродження промисловості області, зокрема машинобудування та легкої промисловості, є залучення місцевих підприємств до виконання державних замовлень в оборонній сфері та співпраці з державними силовими структурами.

Протягом 2018 року проведено ряд заходів за участю представників Міністерства оборони України, Державного науково-дослідного інституту випробувань і сертифікації озброєння та військової техніки Збройних Сил України, керівництва Ліги оборонних підприємств України, Державного концерну «Укроборонпром» та керівників обласних підприємств, де розглядались питання державно-приватного партнерства у сфері виробництва продукції військового призначення та вирішення завдань імпортозаміщення.

На сьогодні 28 промислових підприємств області (понад 10,0%) працюють у кооперації з підприємствами, які входять до сфери управління ДК «Укроборонпром».

Основні завдання на 2019 рік:

- підвищення рівня конкурентоспроможності шляхом підтримки розвитку регіональної економіки;
- впровадження основних напрямів державної промислової політики на регіональному рівні.

Очікувані результати:

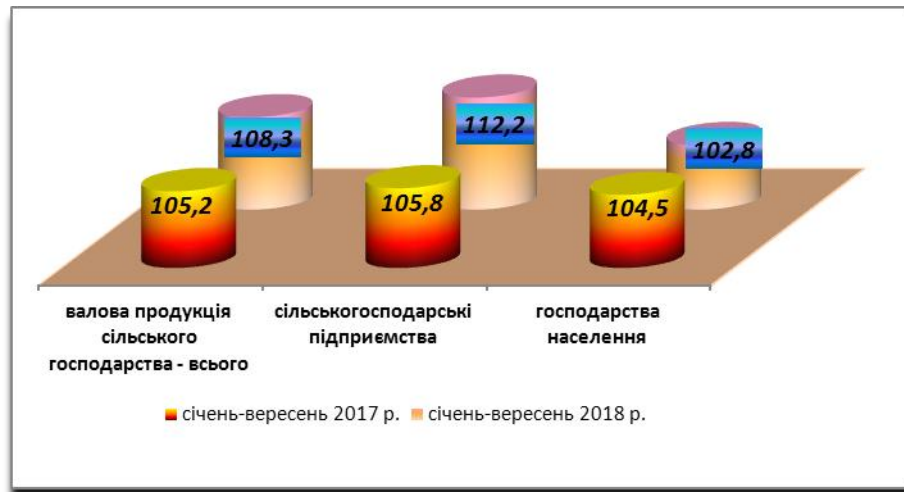
- індекс промислового виробництва у 2019 році становитиме 100,3%;
- підвищення ефективності функціонування промислового комплексу;
- зростання питомої ваги продукції з високою доданою вартістю в загальній структурі реалізованої промислової продукції;
- підвищення конкурентоздатності і оновлення продукції, насичення внутрішнього ринку продукцією місцевих виробників.

4.2. Аграрний комплекс

В області функціонує 1101 сільськогосподарське підприємство, з них 6 державних, 117 приватних, 311 господарських товариств, 15 сільськогосподарських кооперативів, 627 фермерських господарств та 25 інших.

За 9 місяців 2018 року індекс обсягу виробництва валової продукції сільського господарства становив 108,3% до відповідного періоду 2017 року, в тому числі у сільськогосподарських підприємствах – 112,2%, в господарствах населення – 102,8%.

Індекс сільськогосподарської продукції

Обсяги виробництва продукції рослинництва порівняно з відповідним періодом 2017 року зросли на 11,9%, у т.ч. в сільськогосподарських підприємствах – на 15,3%, у господарствах населення – на 5,9%.

Індекс виробництва продукції тваринництва становив 98,1%, у т.ч. в сільськогосподарських підприємствах – 99,5%, господарствах населення – 96,9%.

Продовжується розбудова тваринницьких об'єктів, зерносушильного господарства та інших об'єктів виробничої інфраструктури.

За підсумками 2018 року, відповідно до попередніх розрахунків, очікується отримати валової сільськогосподарської продукції на рівні 104,7% до 2017 року, в тому числі в сільськогосподарських підприємствах – 106,7%.

Основні завдання на 2019 рік:

- раціоналізація структури сільськогосподарського виробництва з метою зростання його доданої вартості;
- технологічне переоснащення діючих та створення високо-технологічних нових підприємств з виробництва та переробки сільгосппродукції;
- підтримка розвитку виробництва екологічно чистих продуктів харчування та органічного землеробства в області;
- розвиток сучасних форм кооперації в аграрному секторі;
- сприяння самозайнятості та підтримка розвитку неаграрних видів бізнесу у сільській місцевості.

Очікувані результати:

- зростання обсягу виробництва валової продукції сільського господарства на 2,0%;
- 2019 році прогнозується виробити всіма категоріями господарств зерна (у вазі після доробки) 4500,0 тис. т, цукрових буряків – 239,5 тис. т, олійних культур – 900,0 тис. т, картоплі – 1470,0 тис. т, овочів – 190,0 тис. т, м'яса худоби та птиці – 48,0 тис. т, молока

—
556,0 тис. т, яєць — 302,0 млн шт.

4.3. Транспорт і зв'язок

Маршрутна мережа області налічує 239 приміських та 155 міжміських внутрішньообласних автобусних маршрутів загального користування, які обслуговують 103 перевізники. На маршрутах задіяно близько 1100 транспортних засобів. В області функціонує 19 автостанцій.

За 9 місяців 2018 року проведено 13 засідань Координаційної ради облдержадміністрації з питань організації пасажирських автоперевезень в області, де розглядались нагальні питання у сфері пасажирських автоперевезень, пропозиції для їх покращення та 2 засідання Конкурсного комітету з підготовки та проведення конкурсу на автобусних маршрутах загального користування, які не виходять за межі області (внутрішньообласні маршрути).

З початку 2018 року на конкурсних засадах продовжено роботу 13 автобусних маршрутів загального користування, на яких задіяні 27 транспортних засобів. З метою охоплення сільських населених пунктів, особливо віддалених, продовжується робота з удосконалення обласної мережі автобусних маршрутів загального користування шляхом оптимізації існуючих маршрутів.

За січень-вересень 2018 року підприємствами автомобільного транспорту та фізичними особами-підприємцями області перевезено 1038,3 тис.т вантажів, що на 2,2% більше відповідного періоду 2017 року. Вантажооборот збільшився на 17,9% і становив 731,0 млн ткм. Пасажирським автотранспортом перевезено 30,4 млн пас., що на 10,4% менше, ніж за відповідний період 2017 року. Обсяг виконаного пасажирообороту зменшився на 4,0% і становив 412,4 млн пас.км.

Доходи від реалізованих послуг у сфері телекомунікацій та поштового зв'язку за січень-червень 2018 року у порівнянні з відповідним періодом 2017 року збільшились на 9,0% і становили 608,8 млн грн, в тому числі населенню надано послуг 452,6 млн гривень (+14,6%).

Найбільша питома вага із загальної суми доходів припадає на послуги рухомого (мобільного) зв'язку — 59,8%, фіксованого телефонного — 12,4%, інтернет-послуг — 12,6%.

Станом на 1 липня 2018 року нараховувалося 177,1 тис. абонентів фіксованого телефонного зв'язку, у т.ч. в сільській місцевості — 41,3 тис. (на 25,5 тис. менше, ніж на 1 липня 2017 року).

Філією Чернігівська дирекція ПАТ «Укрпошта» з червня 2018 року розпочато впровадження на території області пілотного проекту «Сільське відділення», метою якого є покращення, в першу

чергу, якості обслуговування сільського населення населених пунктів з чисельністю мешканців менше 2000, оптимізація персоналу з неповною зайнятістю та покращення умов праці працівників.

Станом на 01.10.2018 поштова мережа області налічує 79 стаціонарних автоматизованих відділень поштового зв'язку (ВПЗ), 11 сільських ВПЗ, 130 пересувних неавтоматизованих відділень поштового зв'язку (ПВПЗ).

Основні завдання на 2019 рік:

- організація безпечних і якісних пасажирських перевезень на автобусних маршрутах загального користування, які не виходять за межі області;
- забезпечення прозорості конкуренції на ринку пасажирських автоперевезень;
- оптимізація мережі поштового зв'язку та розвиток телекомунікаційних мереж загального користування.

Очікувані результати:

- підвищення якості і доступності пасажирських автотранспортних послуг;
- задоволення попиту населення на якісні пасажирські автоперевезення;
- підвищення рівня безпеки перевезень пасажирів;
- забезпечення добросовісної конкуренції на ринку пасажирських автоперевезень;
- забезпечення потреб населення якісними послугами зв'язку.

4.4. Споживчий ринок

Оборот роздрібної торгівлі (роздрібний товарооборот підприємств (юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців), основним видом економічної діяльності яких є роздрібна торгівля), за січень-вересень 2018 року до відповідного періоду 2017 року збільшився на 5,1 % і становив 13,1 млрд гривень. За темпами зростання обороту роздрібної торгівлі область серед регіонів України посіла 16 місце. У розрахунку на одну особу реалізовано товарів на суму 12,8 тис. гривень.

Оборот роздрібної торгівлі у 2018 році

Продовжувався подальший розвиток інфраструктури споживчого ринку та збільшення присутності товарів вітчизняного (у т. ч. місцевого) виробництва.

За 9 місяців 2018 року в області розширили присутність, розпочали діяльність 107 об'єктів роздрібної торгівлі та ресторанного бізнесу.

За рахунок збільшення присутності на споживчому ринку вітчизняних (у т. ч. місцевих) товаровиробників, забезпечено вищу, ніж в середньому по Україні, питому вагу реалізації товарів вітчизняного виробництва через торговельну мережу підприємств-юридичних осіб (область – 64,2 %, Україна – 54,0 %, у т.ч. продовольчих, відповідно, 85,5 % і 81,9 %; непродовольчих – 41,4 % та 32,3 %).

Під постійним контролем перебувають питання забезпечення розвитку споживчого ринку та захисту конституційних прав громадян, як споживачів, на належну якість та безпеку продовольчих і непродовольчих товарів, послуг.

У рамках здійснення контролю за дотриманням законодавства про захист прав споживачів проведено 132 перевірки суб'єктів господарської діяльності, з них 47 планових. Виявлені порушення у 79 підприємствах. За результатами перевірок на винних осіб накладено адміністративи, до суб'єктів господарювання застосовані адміністративно-господарські санкції.

Для оперативного вирішення проблематики профільних питань в області створена та функціонує консультаційно-інформаційна служба «гаряча лінія» з питань захисту прав споживачів.

Індекс споживчих цін (ІСЦ) в області у вересні 2018 року до грудня 2017 року становив 105,8% (Україна – 105,6 %), у т. ч. на продукти харчування та безалкогольні напої – 104,2 % (Україна – 103,1 %).

З метою нівелювання цінових коливань та стабільного функціонування продовольчого ринку у містах та районах області регулярно проводяться ярмаркові заходи з продажу сільськогосподарської продукції та харчових продуктів за цінами виробників. За 10 місяців 2018 року проведено близько 2,6 тис. продовольчих ярмарків.

Основні завдання на 2019 рік:

- створення сприятливих умов для просування на споживчий ринок товарів місцевого виробництва;
- реалізація державної цінової політики, недопущення необґрунтованих цінових коливань на споживчому ринку;
- підвищення рівня захисту прав населення на споживання якісних та безпечних для життя і здоров'я товарів і послуг;
- проведення економічного обстеження, аналізу, прогнозування та оцінки розвитку споживчого ринку.

Очікувані результати:

- стимулювання споживчого попиту на продукцію місцевого виробництва, збільшення присутності та обсягів реалізації товарів місцевого виробництва у роздрібній торговельній мережі області;
- запобігання необґрунтованому зростанню регульованих цін і тарифів;
- підвищення рівня захисту прав та інтересів споживачів;
- зростання кількісних показників розвитку споживчого ринку, зокрема, збільшення обороту роздрібної торгівлі на 0,2 % до 19,3 млрд грн, у розрахунку на одну особу – 19,2 тис. гривень.

5. Соціальна і гуманітарна сфери

5.1. Демографічна ситуація, підтримка сімей, дітей та молоді, гендерна політика

На 1 січня 2018 року чисельність наявного населення області становила 1020,1 тис. осіб (2,4 % населення України), з них у міських поселеннях проживало 662,4 тис. осіб (64,9 %), у сільській місцевості – 357,7 тис. осіб (35,1%).

Станом 01.09.2018 на території області проживало 1011,9 тис. осіб наявного населення (-8,2 тис. осіб з початку року). Зменшення чисельності населення відбулося внаслідок природного його скорочення.

Протягом 2018 року на Чернігівщині народилося 7573 дітей. Рівень народжуваності становив 7,4 живонароджених на 1000 наявного населення. Померло 18,9 тис. осіб, або 18,4 особи на 1000 осіб наявного населення.

У віковій структурі населення Чернігівщини домінують негативні тенденції, які зумовили один з найвищих в Україні рівень демографічної старості жителів області. В 2017 році середня очікувана тривалість життя при народженні в області становила 71,2 років (по Україні – 72,0). Середній вік жінок (77,1) вищий, ніж чоловіків (66,2).

Вплив міграційного сальдо на чисельність населення області та його структури в порівнянні з природним скороченням залишається незначним і характеризується переважно від'ємними тенденціями – -2051 особа (прибулих – 8581 особа, вибулих – 10632 особи).

Станом на 01.10.2018 в області проживало 6760 багатодітних родин, в них виховувалось 22964 дітей. Серед багатодітних сімей майже 34,0% (або 2282 сім'ї) – молоді родини.

Близько 4,5 тис. багатодітних сімей скористались пільгами з оплати житлово-комунальних послуг, на придбання твердого палива та скрапленого газу готівкою – 1,4 тис. сімей, на позачергове встановлення квартирних телефонів та 50% знижку абонентної плати за користування телефоном – 244 сім'ї.

Більше половини (3620 тис.) багатодітних сімей звільнені від оплати за харчування дітей в загальноосвітніх закладах області, 658 – отримали гуманітарну допомогу.

За материнську самовідданість, зразкове виховання дітей, забезпечення умов для всебічного їх розвитку у 2018 році 13 жінкам області присвоєно почесне звання України «Мати-героїня».

Протягом 9 місяців 2018 року створено 11 прийомних сімей, до цих альтернативних форм сімейного виховання влаштовано 47 дітей, до кінця 2018 року планується всього влаштувати 62 дитини.

З кожним роком зростає кількість дітей, які виховуються у прийомних сім'ях (ПС) та дитячих будинках сімейного типу (ДБСТ). Станом на 01.10.2018 порівняно з 01.10.2017 загальне число вихованців у цих альтернативних формах збільшилось на 3,0% (з 484 до 498), зокрема кількість ДБСТ зросла на 4,0% (з 25 до 26).

За 9 місяців 2018 року отримали статус дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, 218 осіб, а до сімейних форм виховання всього було влаштовано 274 дитини (37 – усиновлено, 163 – під опіку, піклування, 46 – у прийомні сім'ї та дитячі будинки сімейного типу, 10 – тимчасово у сім'ї родичів, знайомих, 18 – повернуто у біологічну сім'ю), що на 25,7% більше у порівнянні з кількістю осіб, які протягом січня-вересня 2018 посиротіли.

За 9 місяців 2018 року за рахунок коштів субвенції з державного та місцевих бюджетів забезпечено житлом 21 дитину-сироту, дитину, позбавлену батьківського піклування, особу з їх числа. За кошти державного бюджету у м. Чернігові придбані приміщення для створення 2 дитячих будинків сімейного типу, які розпочнуть свою діяльність до кінця 2018 року.

Центрами соціальних служб надавались соціальні послуги 16,4 тис. сімей, в яких виховується 21 тис. дітей. За результатами оцінок потреб 4128 сімей (в них 7831 дитини) взято на облік центрів як такі, що опинилися у складних життєвих обставинах.

Нагальною проблемою осіб із числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, є відсутність власного житла. Для забезпечення тимчасовим житлом цих осіб в області функціонує соціальний гуртожиток. У 2018 році в ньому проживало 24 особи.

У 2018 році послуги з оздоровлення та відпочинку отримали 55214 дітей (59,8% від загальної кількості дітей в області), зокрема послуги з оздоровлення – 19870 дітей (21,5%), відпочинкові послуги – 35344 дитини (38,3%).

Влітку 2018 року працювало 483 заклади оздоровлення та відпочинку, з них: 17 закладів оздоровлення; 464 табори з денним перебуванням; 2 наметові містечка.

З метою забезпечення належної організації діяльності дитячих закладів оздоровлення та відпочинку, здійснення заходів з літнього оздоровлення та відпочинку дітей використано 67,1 млн гривень.

У 2018 році підтримано та проведено ряд заходів, спрямованих на національно-патріотичне виховання молоді.

Основні завдання на 2019 рік:

- утвердження здорового способу життя;
- підтримка дітей соціально незахищених категорій та сімей, які опинились у складних життєвих обставинах, багатодітних сімей;
- розвиток сімейних форм виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування;
- зменшення рівня дитячої бездоглядності та безпритульності, інших антигромадських проявів серед дітей;
- соціальне становлення та підтримка молоді;
- популяризація сімейних цінностей, запобігання та протидія домашньому насильству, торгівлі людьми;
- забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у всіх сферах життєдіяльності суспільства та впровадження європейських стандартів рівності.

Очікувані результати:

- підвищення рівня свідомого ставлення молоді до збереження здоров'я, відмова від шкідливих звичок;
- забезпечення якісними оздоровчими послугами дітей, що потребують особливої соціальної уваги та підтримки;
- створення п'яти сімей патронатних вихователів;
- підвищення рівня проживання багатодітних сімей;
- збільшення кількості прийомних сімей до 205, дитячих будинків сімейного типу – до 30, кількості дітей, влаштованих до таких сімейних форм виховання – до 519;
- збільшення питомої ваги дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, влаштованих до сімейних форм виховання до 94,0%;
- збільшення відсотка молоді, залученої до праці в літніх трудових загонах, сезонних робіт та підприємницької діяльності;
- захист та надання допомоги постраждалим від торгівлі людьми;
- створення професійного ресурсу для підвищення ефективності реалізації заходів з протидії торгівлі людьми;
- посилення інституційного механізму утвердження гендерної рівності.

5.2. Ринок праці

З початку 2018 року ситуація на ринку праці області покращилася. Чисельність економічно активного населення віком 15-70 років в області у I півріччі 2018 року порівняно з аналогічним періодом 2017 року збільшилася на 0,5 тис. осіб і становила 478,4 тис. осіб, з них 457,8 тис. осіб (95,7 %) були у працездатному віці.

Рівень зайнятості економічно активного населення області віком 15-70 років збільшився на 1,0 в.п. і становив 56,8 %.

Чисельність безробітних громадян за цей період зменшилась на 1,9 тис. осіб до 52,3 тис. осіб, відповідно рівень безробіття (за методологією МОП) скоротився на 0,4 в.п. і становив 10,9 %.

В області у січні-липні 2018 року на створені нові робочі місця працевлаштовано 5460 осіб, з них у юридичних осіб – 1537 (28,2 % від загальної кількості) та у фізичних осіб – 3923 (71,8 %).

У службі зайнятості області були наявними 24,7 тис. вакансій для укомплектування (на 10,8% більше, ніж за 9 місяців 2017 року) від 4,8 тис. роботодавців (більше на 4,3%), однак це на 11% менше кількості безробітних громадян на обліку. Рівень укомплектування поданих роботодавцями вакансій є високим і досяг 79,8%, дисбаланс між попитом та пропозицією робочої сили залишається: навантаження на 1 вільне робоче місце станом на 01.10.2018 – 5 безробітних осіб (на цю дату рік тому – 8 осіб).

За січень-вересень 2018 року у центрах зайнятості області взято на облік 16,8 тис. безробітних громадян – на 8,4% менше, ніж за 9 місяців 2017 року. Загалом перебувало на обліку та отримувало комплекс соціальних послуг 27,7 тис. безробітних громадян – на 9,7% менше відповідного періоду 2017 року, знайдено роботу та повернуто до трудової діяльності шляхом працевлаштування на вільні та новостворені робочі місця 7,9 тис. офіційно безробітних громадян.

За січень-вересень 2018 року 73,9 тис. осіб різних категорій населення, зокрема, 27 тис. безробітних, які перебували на обліку в центрах зайнятості області, отримали 168,2 тис. профорієнтаційних послуг, у т.ч. 121,5 тис. - профінформаційних, 46,5 тис. – профконсультаційних та 209 послуг з профвідбору. До професійного навчання та перенавчання залучено 2,4 тис. безробітних (усі вони навчалися під конкретне замовлення роботодавців). Зокрема, підвищували кваліфікацію шляхом стажування безпосередньо на робочих місцях 1,3 тис. осіб.

Ведеться активна робота щодо надання соціальних послуг демобілізованим військовослужбовцям, які повернулися із зони АТО та не мають роботи. Взято на облік 282 безробітних зазначеної категорії, усього перебувало на обліку 489 колишніх військових. З початку року працевлаштовано 108 осіб (13 отримали допомогу по безробіттю

одноразово і започаткували власну справу); 474 – отримали профорієнтаційні послуги, 9 колишніх військових набули затребуваних на ринку праці професій, 31 особа – відпрацювала на громадських та інших тимчасових роботах; усі отримували комплекс соціальних послуг та належну відповідно до чинного законодавства допомогу по безробіттю.

В центрах зайнятості області реєструються та отримують соціальні послуги внутрішньо переміщені особи. Так, протягом січня-вересня перебувало на обліку 150 таких громадян, з них працевлаштовано 46 осіб, 144 особи отримали профорієнтаційні послуги, 9 пройшли професійне навчання, 11 працювали на громадських та інших тимчасових роботах.

Середньомісячна заробітна плата штатних працівників у вересні 2018 року становила 7130 грн (+23,1% до вересня 2017 року), за січень-вересень – 6810 грн і збільшилась у номінальному вимірі до відповідного періоду 2017 року на 24,7%, у реальному – на 11,7 %.

За 2018 рік очікується зростання середньомісячної заробітної плати штатних працівників у порівнянні з 2017 роком на 20,7 % до 6800 гривень.

Загальна сума заборгованості із виплати заробітної плати збільшилась з початку року в 1,8 раза і на 01.10.2018 становить 17,5 млн грн, в тому числі на економічно активних підприємствах – 12,1 млн грн (у 2,0 рази більше), на підприємствах-банкрутах – 2,3 млн грн та на підприємствах, що призупинили діяльність – 3,1 млн гривень.

Управління Держпраці в області проведено 770 перевірок суб'єктів господарювання, 1365 – виробничих об'єктів, за результатами яких виявлено 19222 порушення нормативно-правових актів з питань охорони праці та промислової безпеки, до адміністративної відповідальності притягнуто 1138 посадових осіб.

За січень-вересень 2018 року державними інспекторами здійснено 664 контрольні заходи 598 суб'єктів господарювання, в тому числі 58 інспекційних відвідувань 43 підприємств-боржників, у ході яких виявлено 1126 фактів порушення законодавства про працю. Найбільше порушень трудового законодавства виявлено у промисловості (262 або 23,3 %), сільському господарстві (210 або 18,7 %) та торгівлі (161 або 14,3 %). До роботодавців, якими допущені порушення, в межах чинного законодавства вжито відповідних заходів.

Основні завдання на 2019 рік:

- сприяти працевлаштуванню населення, що шукає роботу та звертається за послугами до служби зайнятості, на вільні та новостворені робочі місця;
- особливу увагу приділяти працевлаштуванню соціально вразливих верств населення, які не здатні на рівних конкурувати на

ринку праці;

- підвищення рівня оплати праці;
- створення належних безпечних умов праці на підприємствах, установах і організаціях усіх форм власності, зниження виробничого травматизму та професійних захворювань в області.

Очікувані результати:

- підвищення рівня зайнятості населення, зокрема, соціально вразливих верств населення;
- покращення якості робочої сили, задоволення потреб роботодавців у кваліфікованих кадрах;
- зростання розміру середньомісячної заробітної плати штатних працівників на 16,5 % (до 7920 гривень);
- недопущення порушень діючого законодавства з охорони праці;
- поліпшення умов праці працівників.

5.3. Соціальний захист та соціальне забезпечення населення

Станом на 01.09.2018 державні допомоги в області отримувало 57,7 тис. осіб. На виплату усіх видів державних допомог спрямовано субвенції з державного бюджету на загальну суму 787,7 млн гривень.

В області за щомісячною адресною допомогою внутрішньо переміщеним особам для компенсації оплати за житлово-комунальні послуги звернулись 2232 сім'ї.

Право на пільги за соціальною ознакою мають 300,5 тис. осіб. Станом на 01.10.2018 для надання пільг на оплату житлово-комунальних послуг, придбання твердого палива та скрапленого газу спрямовано 262,7 млн гривень.

В органах соціального захисту населення області станом на 10.10.2018 перебувало 279 осіб з інвалідністю внаслідок війни із числа учасників АТО, 16 учасників війни та 346 членів сімей загиблих учасників АТО.

Відповідно до державної програми щодо забезпечення житлом сімей загиблих учасників АТО, осіб з інвалідністю внаслідок війни з числа учасників АТО I-II групи, грошова компенсація за належні для отримання житлові приміщення призначена 12 родинам. Станом на 01.10.2018 профінансовано 5,6 млн грн, що дозволило виплатити компенсацію 8 родинам.

Згідно з державною програмою щодо забезпечення житлом сімей загиблих учасників бойових дій на території інших держав та осіб з інвалідністю I-II групи з числа учасників бойових дій на території інших держав, грошова компенсація призначена 15 родинам. Станом на 01.10.2018 профінансовано 4,8 млн грн, що дозволило виплатити компенсацію 4 родинам.

В області зареєстровано 79,1 тис. осіб з інвалідністю. За 8 місяців 2018 року видано 4,3 тис. направлень на забезпечення технічними засобами реабілітації, із них 820 – кріслами колісними та 12,7 тис. направлень на забезпечення протезно-ортопедичними виробами та ортопедичним взуттям, із них для дітей з інвалідністю – 1552.

На обліку для забезпечення санаторно-курортними путівками перебуває 3,5 тис. осіб із числа осіб з інвалідністю та ветеранів війни. Станом на 01.10.2018 забезпечено санаторно-курортним лікуванням 130 осіб з числа ветеранів війни.

На обліку для забезпечення санаторно-курортними путівками станом на 04.10.2018 перебуває 613 учасників АТО. Протягом 2018 року із числа зазначеної категорії громадян санаторно-курортними путівками забезпечено 152 особи, із них 18 путівок закуплено за рахунок коштів місцевих бюджетів.

Для забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації у 2018 році звернувся 21 учасник антитерористичної операції. На даний час 9 осіб забезпечено необхідними засобами реабілітації повністю, 7 – частково та щодо 5 осіб ведеться відповідна робота.

Станом на 01.10.2018 в установах Пенсійного фонду в області на обліку перебуває 334,7 тис. пенсіонерів. Середній розмір пенсійної виплати на 1 жовтня 2018 року становить 2285,0 грн, що на 59,2 % перевищує прожитковий мінімум для осіб, які втратили працездатність.

Основні завдання на 2019 рік:

- реалізація конституційних прав громадян на соціальний захист, забезпечення рівня життя всіх груп населення не нижче прожиткового мінімуму;

- соціальний захист учасників антитерористичної операції;
- підвищення стандартів життя людей з особливими потребами;
- стабільність пенсійної системи та пенсійного забезпечення громадян.

Очікувані результати:

- своєчасне та в повному обсязі надання населенню всіх видів допомог, субсидій та пільг, передбачених чинним законодавством;

- поліпшення житлових умов членів сімей загиблих учасників АТО, осіб з інвалідністю I-II груп із числа учасників АТО, а також осіб, які втратили функціональні можливості нижніх кінцівок внаслідок безпосередньої участі в АТО, шляхом забезпечення їх житлом;

- забезпечення у повному обсязі потреби постраждалих учасників АТО у технічних засобах реабілітації, санаторно-курортному лікуванні, психологічній реабілітації;

- забезпечення у повному обсязі потреби інвалідів у технічних засобах реабілітації, поліпшення рівня доступності інвалідів до всіх

об'єктів громадського призначення, освітніх закладів, транспорту та зв'язку, сприяння створенню умов для їх повноцінної життєдіяльності;

- підвищення розміру пенсійних виплат;
- зменшення заборгованості зі сплати внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування.

5.4. Охорона здоров'я

Станом на 01.10.2018 в системі медичної допомоги області функціонує 20 обласних медичних закладів, у тому числі 1 дитячий санаторій, 22 центральні районні лікарні, 8 міських лікарень, 1 дитяча лікарня, 2 пологові будинки, 2 дитячі поліклініки, 4 стоматологічні поліклініки, 1 лікарська амбулаторія, 27 центрів первинної медико-санітарної допомоги, до складу яких входять, як структурні підрозділи, 153 лікарські амбулаторії (з них 54 міські та 99 сільських) і 642 фельдшерсько-акушерських пункти, 10 обласних медичних закладів реорганізовані шляхом приєднання до КЛПЗ «Чернігівський обласний протитуберкульозний диспансер» та «Чернігівська обласна психоневрологічна лікарня».

Ліжковий фонд медичних закладів області станом на 01.10.2018 становить 9080 ліжок. Незважаючи на щорічне скорочення ліжкового фонду, показник забезпеченості на 10 тис. населення залишається найбільшим серед областей України і становить 89,8, що значно перевищує показник по Україні (67,51).

Загальна кількість лікарів (без зубних лікарів) становить 3527 осіб, або 34,9 на 10 тис. населення та середнього медичного персоналу 10064 особи, або 99,5 на 10 тис. населення.

Медичну допомогу на засадах загальної практики сімейної медицини в області надавали 33 медичні заклади, з них 24 (72,7%) – заклади сільської місцевості. Всього працює 320 сімейних лікарів, з них 193 (60,3%) – у лікувально-профілактичних закладах сільської місцевості.

На фінансове утримання лікувально-профілактичних закладів області за 9 місяців 2018 року спрямовано 1607,8 млн грн, що на 145,3 млн грн більше відповідного періоду 2017 року. Видатки на одного мешканця становлять 1589,5 гривень.

Протягом січня-вересня 2018 року з різних джерел фінансування на покращення матеріально-технічної бази закладів охорони здоров'я області використано 90,8 млн грн, з них: 36,7 млн грн – на ремонтно-будівельні роботи, 40,9 млн грн – для придбання медичного обладнання та апаратури, 11,9 млн грн – для придбання комп'ютерної техніки та побутового обладнання, 1,3 млн грн – для придбання санітарного автотранспорту (4 одиниці).

Станом на 01.10.2018 в медичних закладах області налічується 681 одиниця санітарного автотранспорту, що становить 78,3% від нормативної потреби.

Основні завдання на 2019 рік:

- продовження реформування сфери охорони здоров'я області з акцентом на первинну ланку;
- надання доступної, якісної, сучасної медичної допомоги населенню;
- покращення надання медичної допомоги матерям та дітям;
- профілактика та лікування соціально небезпечних хвороб.

Очікувані результати:

- забезпеченість населення області лікарями загальної практики сімейної медицини; збільшення частки населення, що отримує допомогу у сімейних лікарів до 71,3%, забезпечення якісною медичною допомогою мешканців, особливо сільської місцевості, в повному обсязі;
- зниження рівня немовлячої смертності; збільшення частки нормальних пологів;
- зниження рівня смертності від гострих інфарктів міокарду, первинної інвалідності, зумовленої серцево-судинними та судинно-мозковими захворюваннями, в першу чергу у працездатному віці;
- зниження рівня захворюваності на туберкульоз, онкологічні захворювання.

5.5. Освіта

В області функціонують 444 заклади дошкільної освіти, в яких отримують дошкільні послуги 30,8 тисяч дітей. Відсоток охоплення дітей віком від 3-х до 6-ти років становить 96,3%, у тому числі у міській місцевості – 100,0%, сільській місцевості – 82,5%. У 2017–2018 роках вдалося створити додатково 504 місця для дошкільнят. Завантаженість закладів дошкільної освіти з розрахунку на 100 місць становить 111 осіб.

У 2018-2019 навчальному році якісну й доступну повну загальну середню освіту у 496 закладах загальної середньої освіти отримують 94,1 тис. учнів. У сільській місцевості функціонують 347 закладів освіти, в яких навчаються 24,9 тис. учнів.

З метою забезпечення рівного доступу кожній дитині до якісної освіти, незалежно від місця проживання, задоволення потреб громад в наданні освітніх послуг, підготовки конкурентоспроможного випускника в області здійснено комплекс заходів з оптимізації мережі закладів загальної середньої освіти. Порівняно з минулим 2017-2018 навчальним роком за рахунок закриття, «призупинення» діяльності та

реорганізації кількість закладів загальної середньої освіти зменшилась на 24.

У центрі уваги залишається робота щодо створення мережі опорних шкіл. На даний час в області функціонують 35 опорних шкіл та 18 їхніх філій, з них в об'єднаних територіальних громадах 26 та 14 відповідно.

У 2018-2019 навчальному році всіма видами транспорту організовано безперебійний підвіз 8528 учнів сільської місцевості, що становить 100,0% від потреби. Для підвозу задіяно 312 транспортних одиниць, з них шкільних автобусів – 280. З початку 2018 року на придбання шкільних автобусів на умовах співфінансування передбачено кошти у сумі 4678,7 тис. грн, придбано 5 шкільних автобусів на умовах співфінансування з місцевими бюджетами на суму 9238,2 тис. гривень. Також придбано 6 шкільних автобусів за кошти місцевих бюджетів на суму 10932,1 тис. гривень.

Вжито заходи щодо ефективного використання коштів субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам для старту освітньої реформи Нова українська школа. На оснащення обладнанням закладів освіти з поглибленим вивченням природничих та математичних предметів, у тому числі опорних, передбачено 11,0 млн грн, придбано сучасне обладнання на суму 9,8 млн гривень. На придбання сучасних меблів, дидактичних матеріалів та комп'ютерного обладнання для початкових класів області передбачено 26,2 млн грн, на сьогодні вже використано 22,9 млн гривень. Зазначені кошти заплановано використати в повному обсязі до кінця 2018 року.

Продовжується робота щодо організації інклюзивного навчання. У закладах загальної середньої освіти такою формою охоплено 275 дітей. В рамках проекту Благодійного Фонду Порошенка «Інклюзивна освіта – рівень свідомості нації» облаштовано 10 медіатек. Крім того, створено 17 ресурсних кімнат у закладах загальної середньої освіти.

28.03.2018 підписано Меморандум про співпрацю між головою Чернігівської обласної державної адміністрації і керівниками органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, відповідно до якого планується створення 16 інклюзивно-ресурсних центрів, з них вже відкрито 11 ІРЦ.

Станом на 15.09.2018 в області за основними напрямками позашкільної освіти функціонує 72 заклади, у яких свої навички та уміння удосконалюють 43,7% від загальної кількості дітей шкільного віку.

Станом на 01.01.2018 мережею професійної (професійно-технічної) освіти області було охоплено 18 державних закладів, в яких навчалося 5012 учнів, з них 2905 (58%) здобувають повну загальну середню освіту.

Обмеженість фінансового забезпечення спонукає заклади професійної (професійно-технічної) освіти до розширення напрямів навчально-виробничої діяльності, збільшення обсягів надання платних освітніх послуг. За I півріччя 2018 року надано платних освітніх послуг та виготовлено продукції в навчально-виробничих майстернях, навчальних господарствах на суму 4,4 млн грн, значну частку яких спрямовано на оновлення навчально-матеріальної бази закладів.

У 2018-2019 навчальному році здійснюють підготовку студентів 23 заклади вищої та фахової передвищої освіти, які забезпечують навчання понад 22,0 тисяч студентів. Послуги в перепідготовці та післядипломній освіті надає Чернігівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені К.Д.Ушинського.

Основні завдання на 2019 рік:

- забезпечення цілісного розвитку дитини, її фізичних, інтелектуальних і творчих здібностей;
- забезпечення рівного доступу громадян до якісної освіти в умовах переходу до Нової української школи;
- розвиток професійної (професійно-технічної) освіти відповідно до потреб регіонального ринку праці, у тому числі розвиток професійної освіти впродовж життя;
- підвищення якості і конкурентоспроможності вищої освіти.

Очікувані результати:

- кількість закладів дошкільної освіти на кінець 2019 року – 449 од.;
- охоплення дітей віком від 3 до 6 (7) років дошкільними навчальними закладами на рівні 97%;
- рівний доступ дітей до отримання якісних освітніх послуг, у тому числі дітей з особливими освітніми потребами;
- рівень охоплення дітей позашкільною освітою – 43,9%;
- здобуття дітьми з особливими освітніми потребами якісної освіти;
- реалізація права дітей, в т. ч. які потребують особливої соціальної уваги та підтримки, на оздоровлення та відпочинок;
- збалансування обсягів та напрямів підготовки робітничих кадрів відповідно до потреб регіонального ринку праці;
- підняття престижу робітничих професій серед учнівської молоді.

5.6. Культура і туризм

З метою проведення на належному організаційному та творчому рівні культурно-мистецьких заходів з нагоди державних свят, пам'ятних дат, ювілеїв, фестивалів та конкурсів проведено 130 централізованих культурно-мистецьких заходів. На реалізацію завдань з обласного бюджету за 9 місяців 2018 року було використано 3294,0 тис. гривень.

На виконання обласної цільової довгострокової Програми «Мистецька освіта Чернігівщини» витрачено 11,5 млн гривень. Проведено 22 обласні конкурси, в яких взяли участь 127 дитячих колективів та 3513 учнів початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладів (використано 44,3 тис. грн з обласного бюджету).

На проведення капітальних ремонтів на об'єктах культури та мистецтв обласного підпорядкування витрачено коштів обласного бюджету на загальну суму 2,8 млн гривень. Крім того, з обласного бюджету на проведення поточних ремонтів витрачено 594,2 тис. гривень.

Туристично-рекреаційний потенціал Чернігівщини був представлений на виставкових та презентаційних заходах, які проходили у Києві, Одесі, Кропивницькому, Чернігівській області та Гомелі. Проведено 4 рекламно-інформаційні тури для представників туристичної сфери України та Гомельської області Республіки Білорусь, що сприяє створенню позитивного туристичного іміджу області, налагодженню міжрегіонального співробітництва та збільшенню туристичних потоків.

З метою створення передумов для формування конкурентоспроможного туристичного продукту області проведено 5 семінарів з питань розвитку сільського, екологічного та інших видів туризму в області. Видано 14 різновидів інформаційно-довідкової продукції українською та англійською мовами.

В області, як і в Україні в цілому, спостерігається позитивна динаміка кількості внутрішніх туристів. За 9 місяців 2018 року кількість екскурсантів, що відвідали музеї та заповідники області, збільшилась на 4,0%, це понад 719 тисяч осіб (за відповідний період 2017 року – понад 692 тисяч осіб).

Зросли також надходження туристичного збору до місцевих бюджетів області. Так, за 9 місяців 2018 року у порівнянні з відповідним періодом 2017 року сума надходжень збільшилась майже на 38,0% та склала 419,4 тис. гривень.

На державному обліку в області перебуває 309 пам'яток містобудування та архітектури, садово-паркового мистецтва. З них 135 пам'яток національного значення, 174 пам'ятки місцевого значення.

Основні завдання на 2019 рік:

- розвиток культури і мистецтв;
- розвиток сільського та фестивального (подієвого) видів туризму;
- створення позитивного туристичного іміджу області;
- збереження та облік пам'яток містобудування та архітектури, садово-паркового мистецтва.

Очікувані результати:

- формування гармонійного культурного середовища області;
- збереження, розвиток національної культурної спадщини;
- збільшення кількості туристів, що відпочивають у межах області;
- забезпечення повноти та доступності інформації про пам'ятки містобудування та архітектури, садово-паркового мистецтва області.

5.7. Фізична культура і спорт

Для занять фізичною культурою і спортом в області наявні 26 стадіонів, 411 спортзалів, 3 криті 25-ти метрові плавальні басейни (фактично функціонує 1), 1279 спортивних майданчиків (з них 38 із синтетичним покриттям і 301 з тренажерним обладнанням), 760 футбольних полів, 41 фізкультурно-оздоровчий центр, 3 лижні, 4 веслувальні та 1 кінно-спортивна бази, 97 стрілецьких тирів та 290 інших споруд, у т.ч. 81 тренажерний зал.

Для організації фізкультурно-оздоровчої, реабілітаційної і спортивної роботи працюють 45 спортивних шкіл (ДЮСШ) з контингентом 15,6 тис. учнів, 2 школи вищої спортивної майстерності (ШВСМ), 3 центри фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх», центр інвалідного спорту «Інваспорт», 2 бази олімпійської підготовки (з біатлону та важкої атлетики), державний центр олімпійської підготовки з біатлону, державне підприємство «Олімпійський навчально-спортивний центр «Чернігів», 119 спортивних та фізкультурно-оздоровчих клубів (з контингентом понад 12 тис. осіб), 64 громадські організації фізкультурно-спортивного спрямування.

В області розвивається 77 видів спорту (у т.ч. 29 олімпійських), працюють 1994 штатні спортивні працівники (з яких 989 – викладачі фізичного виховання навчальних закладів усіх рівнів і 403 – тренери-викладачі).

Всіма видами спорту у спортивних школах, секціях і клубах систематично займаються 25,5 тис. чол. Фізкультурно-оздоровчою і реабілітаційною роботами охоплено 64,7 тис. осіб. До занять спортом

та реабілітації засобами фізичної культури залучено більше 437 осіб з інвалідністю. Систематичними заняттями у спортивних школах охоплено 15,8% дітей і учнівської молоді віком 6-18 років, що проживають в області.

До складу збірних команд України (основний склад, кандидати і резерв) входять 234 представники Чернігівщини з 33 видів спорту. Четверо представників області взяли участь в зимових 2018 року Олімпійських та четверо в Паралімпійських іграх.

Основні завдання на 2019 рік:

- зміцнення здоров'я населення через заняття фізичною культурою і спортом;
- покращення матеріально-технічної бази закладів фізичної культури і спорту;
- виконання планів підготовки провідних спортсменів Чернігівщини до літніх 2020 року Олімпійських і Паралімпійських ігор у м. Токіо (Японія), чемпіонатів світу та Європи.

Очікувані результати:

- розвиток спортивної інфраструктури для масових занять дорослого населення, дітей і молоді фізичною культурою та спортом, проведення спортивних змагань з ігрових видів для дітей, юнаків та ветеранів спорту;
- завоювання представниками області мінімум 5 ліцензій на право участі в літніх 2020 року Олімпійських і Паралімпійських іграх у м.Токіо (Японія);
- досягнення 20,0% охоплення дітей і учнівської молоді віком 6-18 років систематичними заняттями у спортивних школах, секціях, клубах;
- створення прийнятних умов для тренувань під час перебування у м.Чернігові кандидатів на участь в літніх 2020 року Олімпійських і Паралімпійських іграх у м.Токіо (Японія).

5.8. Розвиток інформаційного простору

Станом на 30.09.2018 на Чернігівщині зареєстровано 369 місцевих періодичних друкованих видань, регулярно виходить у світ орієнтовно 64 із них (61 газета, 3 журнали) загальним разовим тиражем близько 500 тис. примірників. За тематичним спрямуванням: 34 видання – громадсько- та загальнополітичні, 16 – інформаційні та інформаційно-рекламні, 10 – рекламні та рекламно-інформаційні, 1 – науково-популярне, 2 – для дозвілля, 1 – літературне.

Органи виконавчої влади, місцевого самоврядування (включно з виданнями, де вони співзасновники) є засновниками 12 друкованих видань, фізичні особи – 17, господарські товариства – 26, громадські

об'єднання – 4, приватні підприємства – 2, навчальні заклади – 1, трудові колективи редакцій ЗМІ – 1, політичні партії – 1.

У зв'язку з процесом реформування (роздержавлення) ЗМІ відповідно до Закону України «Про реформування державних і комунальних друкованих засобів масової інформації» залишаються актуальними питання забезпечення прозорості та відкритості цього процесу, захисту пріоритетного права трудових колективів редакцій ЗМІ на визначення способу та етапу реформування, захисту майнових прав редакцій ЗМІ, їх перереєстрації у суб'єкти господарювання.

В області функціонують 73 суб'єкти видавничої діяльності, внесених до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції. Серед видавничих підприємств провідними є ті, що випускають книжкову продукцію (навчальні посібники, науково-методичну, краєзнавчу та художню літературу), видавництва вищих навчальних закладів області, а також низка приватних підприємств. Переважна більшість книжкової продукції – навчально-методична, наукова, краєзнавча література, твори місцевих авторів.

Інформаційно-видавнича сфера області залишається вразливою для таких негативних тенденцій загальнонаціонального характеру як недостатнє представництво українських мистецьких творів у широкому інформаційному просторі, послаблення у суспільстві стратегічної ролі книги і читання, недостатній рівень розвитку вітчизняного медіа-простору, книговидання та книгорозповсюдження.

У сфері теле- та радіо простору в області діють 16 місцевих юридичних осіб – ліцензіатів Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення (ліцензії телемовників мають 5 юридичних осіб, радіомовників – 7, провайдерів програмної послуги – 6).

Окрім того, теле- і радіомовлення в області здійснює філія Національної суспільної телерадіокомпанії України «Чернігівська регіональна дирекція».

Мають відповідні ліцензії Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення та здійснюють цифрове ефірне мовлення КП ТК «Прилуки» Прилуцької міської ради (м. Прилуки), ТОВ «ТРО «Ліга» (логотип «Дитинець») (м. Чернігів), КП «ТРА «Новий Чернігів» Чернігівської міської ради (у тестовому режимі), а також місцева філія ПАТ «НСТУ» «Чернігівська регіональна дирекція» (логотип «UA: Чернігів») (переважна частина території області).

Враховуючи важливість організованого і комфортного для громадян процесу відключення аналогового телебачення і переходу до прийому цифрових трансляцій, здійснювались відповідні підготовчі

заходи та проводилась інформаційна кампанія з ініціативи Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення.

Вимкнення аналогового ефірного телемовлення на переважній частині Чернігівської області було здійснене 1 вересня 2018 року згідно з Планом використання радіочастотного ресурсу України.

Втім, змінами, внесеними до Плану постановою Кабінету Міністрів України від 29.08.2018 № 667, відключення аналогових передавачів на територіях, що межують з Російською Федерацією, відтерміновано до 1 травня 2019 року. Таким чином, на Чернігівщині продовжують працювати передавачі у Чернігові (14 телеканалів), Корюківці (4 канали), Новгороді-Сіверському (3 канали, фактично мовлять 2) та Холмах (4 канали). Крім того, на всій території області має транслюватися аналоговий сигнал каналів «UA: Перший» та «UA: Чернігів», а у Ніжині — «НТБ». Разом з тим, аналогова трансляція каналу «UA: Перший» на всій території області, окрім 4 передавачів у прикордонних районах, була припинена 25.09.2018 у зв'язку з боргами ПАТ «НСТУ» перед Концерном РРТ.

Для інформаційного простору Чернігівщини як складової інформаційного простору України загальною загрозою є розгорнута проти України інформаційна війна – поширення в інформаційному полі різними засобами антиукраїнської пропаганди, неправдивої, викривленої та провокаційної інформації щодо подій в Україні. Тому життєво важливим є забезпечення зупинення поширення такої інформації, спростування та запобігання її негативним наслідкам.

Залишається актуальною потреба розширення території якісного покриття області сигналом цифрового ефірного телебачення.

Зважаючи на проблемні питання інформаційної сфери, в області діє Програма підтримки розвитку інформаційної та видавничої сфер Чернігівщини на 2016-2020 роки. Її важливі складові: фінансування заходів з висвітлення діяльності облдержадміністрації в обласних друкованих ЗМІ, інтернет-виданнях, через телерадіомовлення; підтримка друкованих видань та випуск книг місцевих авторів; систематичне проведення семінарів, засідань за «круглим столом», інших заходів з метою підвищення професійного рівня журналістів та осіб, відповідальних за зв'язки з громадськістю.

Основні завдання на 2019 рік:

- зміцнення інформаційної галузі Чернігівщини та розвитку працівників медійної сфери;
- забезпечення відкритості у діяльності органів влади, створення умов для реалізації на території області державної інформаційної політики та забезпечення інформаційних потреб населення;
- популяризація книжкової продукції Чернігівщини та збагачення її асортименту.

Очікувані результати:

- забезпечення задоволення інформаційних потреб населення області;
- досягнення ефективної комунікації органів влади та населення;
- задоволення інформаційних потреб осіб з особливими потребами;
- підвищення професійного рівня журналістів ЗМІ області та стандартів журналістики; фахової комунікації та взаємодії у медійному середовищі області, заохочення молоді до журналістської діяльності;
- регулярний випуск наукових, громадсько-політичних, літературних видань; надання підтримки найбільш талановитим авторам області; поповнення бібліотечних фондів зразками кращої сучасної книжкової продукції області.

5.9. Розвиток громадянського суспільства

До інститутів громадянського суспільства області належать громадські організації, професійні і творчі спілки, організації роботодавців, благодійні організації, релігійні організації, недержавні засоби масової інформації та інші непідприємницькі товариства і установи.

Станом на 01.10.2018 зареєстровано 677 громадських організацій. Також в області нараховується 160 об'єднань громадян (54 профспілкові організації, 94 благодійні фонди та організації, 12 творчих спілок).

Представники інститутів громадянського суспільства входять до консультативно-дорадчих органів при органах виконавчої влади: Громадської ради при облдержадміністрації (до її складу входять 63 представники інститутів громадянського суспільства), колегії облдержадміністрації та колегій її структурних підрозділів, а також включаються до складу оргкомітетів, робочих груп з підготовки обласних заходів, проектів обласних програм тощо.

Такий механізм залучення громадськості до співпраці з органами державної влади та місцевого самоврядування певною мірою забезпечує право громадян брати участь в управлінні державними справами, виконує контрольну функцію шляхом надання інститутам громадянського суспільства можливості впливати на значне коло питань: від контролю за використанням бюджетних коштів до процесу формування кадрового корпусу органів виконавчої влади.

Незважаючи на роботу, що проводиться органами державної влади та місцевого самоврядування спільно з громадськістю щодо всебічного розвитку Чернігівщини, на сьогодні відчувається потреба пошуку більш ефективних механізмів взаємодії з інститутами громадянського суспільства, залучення їх до формування та реалізації

державної та регіональної політики, а в підсумку – сприяння розвитку в області громадянського суспільства. Також зростає необхідність підсилення поінформованості широких кіл громадськості області щодо основних напрямків державної політики, реалізації на практиці концепції реформ, донесення до громадського активу Чернігівщини основних ініціатив органів влади.

Зважаючи на необхідність подальшого розвитку громадянського суспільства, на Чернігівщині діє Обласна програма сприяння розвитку інститутів громадянського суспільства на 2016-2020 роки «Чернігівська громада», основні завдання якої: підтримка роботи Громадської ради при облдержадміністрації, інших консультативно-дорадчих органів в області, сприяння реалізації інститутами громадянського суспільства суспільно значимих програм і заходів, проведенню ними громадських моніторингів, здійсненню громадських та антикорупційних експертиз.

Основні завдання на 2019 рік:

- забезпечення тісної взаємодії між органами виконавчої влади області та інститутам громадянського суспільства;
- сприяння діяльності інститутів громадянського суспільства області, які снують в області.

Очікувані результати:

- реалізація інститутами громадянського суспільства суспільно значимих проектів;
- залучення експертів від інститутів громадянського суспільства при розробці суспільно важливих актів, врахування пропозицій громадськості при їх підготовці, зокрема результатів експертної оцінки.

6. Природокористування та екологічна безпека

6.1. Використання природних ресурсів

Чернігівській області притаманна відносна різноманітність корисних копалин, які представлені практично всіма групами, за виключенням металічних. На території області розвідано понад 300 родовищ з 16 видів корисних копалин, проте більшість з них є незначними за запасами.

Мінерально-сировинна база області на половину складається з корисних копалин паливно-енергетичного комплексу (нафта, газ, конденсат, торф), більше, ніж на третину – із сировини для виробництва будівельних матеріалів, решта – це прісні і мінеральні води. Незначні обсяги складають нерудні корисні копалини для металургії та бішофіт.

Площа земель лісового фонду складає 739,5 тис. га, у тому числі вкритих лісовою рослинністю – 659,9 тис. га. Лісистість території розподіляється нерівномірно і коливається від 8-11% у південних районах до 37-41% у північних. У породному складі лісів області

переважають хвойні насадження.

Відновлення лісів області відбувається переважно за рахунок створення лісових культур на площах після суцільних рубок, а лісорозведення – на площах, які непридатні для сільськогосподарського використання: в ярах, на пісках, навколо річок та водойм.

Всього на території області протікає 1570 річок загальною довжиною 8369 км. Відповідно до класифікації річок України, це 2 великі річки – Дніпро (124 км в межах області) та Десна (505 км в межах області), 8 середніх – Сож, Трубіж, Супой, Удай, Судость, Сейм, Снов, Остер (загальна протяжність 723 км) та 1560 малих річок (загальна протяжність 7017 км).

В області налічується 24 водосховища загальною площею водного дзеркала 2186,6 га і об'ємом 47,5 млн м³ та 1805 ставків загальною площею водного дзеркала 7336,7 га, в яких зарегульовано 127,9 млн м³ води.

Рівень забезпечення області природними водами місцевого стоку становить 108,2 тис. м³/рік на 1 км² або 3,26 тис. м³/рік на одного мешканця.

Станом на 01.11.2018 нормативну грошову оцінку земель проведено в усіх населених пунктах (1511) на 100,0 % їх площі (300,8 тис. га), здійснено повторну грошову оцінку 581 земельної ділянки сільськогосподарського призначення державної власності загальною площею 16,0 тис. га та 28 земельних ділянок несільськогосподарського призначення державної власності загальною площею 252,0 тис. га.

Основні завдання на 2019 рік:

- ефективне використання водних ресурсів;
- ефективне використання лісових ресурсів, поліпшення якісного складу лісів;
- раціональне та ефективне використання земельних ресурсів.

Очікувані результати:

- збереження і відтворення водних ресурсів;
- відтворення лісів на площі 2208 га;
- збільшення надходжень до бюджетів усіх рівнів від використання природних ресурсів.

6.2. Охорона навколишнього природного середовища та техногенна безпека

Для забезпечення наповнення обласного реєстру об'єктів утворення відходів (ОУВ) ведеться їх реєстр та реєстр об'єктів обробки та утилізації відходів (ООУВ). На даний час в реєстрі ОУВ

обліковується 178 об'єктів, в реєстрі ООУВ – 7 об'єктів.

Станом на 01.10.2018 в обласному Реєстрі місць видалення відходів обліковуються 544 об'єкти. Майже в повному обсязі паспортизовано місця видалення відходів в Бахмацькому, Бобровицькому, Борзнянському, Городнянському, Ічнянському, Корюківському, Прилуцькому, Ріпкинському, Сновському, Талалаївському та Чернігівському районах.

На виконання Програми охорони навколишнього природного середовища Чернігівської області на 2014-2020 роки за рахунок коштів обласного фонду охорони навколишнього природного середовища в січні-жовтні 2018 року виконано природоохоронних заходів на загальну суму 834,4 тис. гривень.

Фонд захисних споруд цивільного захисту області налічує 598 об'єктів, серед яких 153 сховища та 445 протирадіаційних укриття. Протягом 10 місяців 2018 року проведено 513 оглядів об'єктів колективного захисту населення (85,8% від загальної кількості).

Станом на 27.11.2018 на території області було зареєстровано 5 надзвичайних ситуацій та 2781 небезпечну подію, у тому числі: 496 дорожньо-транспортних пригод, 2034 пожежі, з яких 732 – у природних екосистемах, 172 випадки виявлення вибухонебезпечних предметів.

Із загальної кількості небезпечних подій 52,0% припадає на побутові пожежі та пожежі в природних екосистемах області через тривалі періоди сухої погоди та необережне поводження населення з вогнем.

Продовжуються роботи з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації, що виникла 9 жовтня 2018 року на 6 арсеналі Міністерства оборони України (сmt Дружба Ічнянського району). Станом на 27 листопада очищено 79623 га прилеглої території (залишилось очистити 110 га). В ході проведення робіт вилучено 76729 вибухонебезпечних предметів. До проведення робіт залучено зведений піротехнічний загін ДСНС України у складі 143 чоловік особового складу та 47 одиниць техніки.

Основні завдання на 2019 рік:

- зменшення негативного впливу відходів на довкілля, збереження і відтворення природного різноманіття;
- захист населення і територій від надзвичайних ситуацій.

Очікувані результати:

- збереження і відтворення ландшафтного різноманіття, дотримання екологічної рівноваги;
- зниження рівня ризику виникнення надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру, забруднення об'єктів довкілля токсичними відходами, своєчасна ліквідація надзвичайних ситуацій та

зменшення матеріальних збитків і втрат у разі виникнення таких ситуацій.

7. Формування спроможних територіальних громад області

Завдяки значній активності процесу добровільного об'єднання протягом 2017 року, область у 2018 році впевнено тримається серед областей-лідерів за показниками впровадження децентралізаційних реформ в Україні. За даними Моніторингу процесу децентралізації та реформування місцевого самоврядування, який здійснює Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, Чернігівщина у загальному рейтингу займає лідируючі позиції серед регіонів України утримуючи протягом року 3 місце.

На початок 2018 року в області діяло 37 ОТГ. У 2018 році ще 21 місцева рада пройшла процедуру добровільного об'єднання, утворивши 5 об'єднаних територіальних громад (Озерянська, Борзнянська, Хмільницька, Новобілоуська, Київська), перші вибори в яких буде призначено після скасування воєнного стану.

У цьому році вже утворено 2 громади - Новгород-Сіверську та Ніжинську шляхом приєднання сільських рад до міст обласного значення.

У 2018 році органами місцевого самоврядування було ініційовано приєднання до вже функціонуючих ОТГ. Завершено процедури приєднання до 5 раніше сформованих ОТГ, за рахунок приєднання 13 сільських рад розширяться території Вертіївської, Любецької, М.-Коцюбинської, Деснянської, Гончарівської ОТГ.

Право на визначення територіальної основи місцевого самоврядування вже реалізувало 328 рад області (820 населених пунктів), що охоплює понад 55,0 % території області, де проживає 40,0 % населення.

Обласною державною адміністрацією в 2018 році було розроблено, а рішенням Чернігівської обласної ради від 28 березня 2018 року №10-12/VII схвалено нову редакцію проекту перспективного плану формування територій громад в межах усієї області.

Територіальні громади Чернігівщини приймаючи рішення про добровільне об'єднання активно використовують передбачені реформою можливості для розвитку своїх територій. У 2018 році 37 об'єднаним територіальним громадам виділено з державного бюджету місцевим бюджетам на формування інфраструктури об'єднаних територіальних громад субвенцію в сумі 143,3 млн гривень. Реалізовувались проекти, які спрямовані переважно на ремонт автомобільних доріг комунальної власності, реконструкцію вуличного

освітлення, будівництво підвідного водопроводу, реконструкцію мережі водопостачання, ремонт закладів освіти, медицини, реконструкцію будинків культури, адміністративних будівель, придбання шкільних автобусів, спецтехніки та обладнання для комунальних підприємств та інші.

Основні завдання на 2019 рік:

- сприяння добровільному об'єднанню та приєднанню територіальних громад;
- підтримка розвитку інфраструктури територій об'єднаних територіальних громад.

Очікувані результати:

- утворення спроможних об'єднаних територіальних громад;
- підвищення інформаційної обізнаності представників об'єднаних територіальних громад, поліпшення якості проектного менеджменту.

**В.о. директора Департаменту
економічного розвитку
облдержадміністрації**

С. ПОЛТОРАЦЬКА